ACHTERGROND DISCUSSIENOTA OMGEVINGSVISIE KOM

Januari 2025

ONS Winterswijk
*Samen*werken aan onze toekomst

gemeente Winterswijk

INHOUDSOPGAVE

1	**Bijlage 1 - Context van de Omgevingsvisie**	2
2	**Koers voor de Omgevingsvisie**	4
2.1	**Uitgangspunten Omgevingsvisie**	4
2.2	**Structuur Omgevingsvisie**	5
2	**Bijlage 2 - Beleid en participatie**	7
3	**Groen, erfgoed en klimaatadaptatie**	7
3.1	**Wat zeggen inwoners, ondernemers en stakeholders?**	7
3.1.1	Wensprikker en opgaveprikker	7
3.1.2	Zomer enquête (stellingen)	8
3.1.3	Bijeenkomst ouderencentrum 14 nov	8
3.1.4	Brainstormbijeenkomst WiJZ 1 okt (college en Winterswijkse jongeren)	9
3.1.5	Stakeholdersbijeenkomst 21 nov	9
3.2	**Wat zegt het beleid en ambtenaren?**	10
4	**Leefbaar en aantrekkelijk wonen**	17
4.1	**Wat zeggen inwoners, ondernemers en stakeholders?**	17
4.1.1	Wensprikker en opgaveprikker	17
4.1.2	Zomer enquête (stellingen)	17
4.1.3	Bijeenkomst ouderencentrum 14 nov	19
4.1.4	Brainstormbijeenkomst WiJZ 1 okt (college en Winterswijkse jongeren)	19
4.1.5	Tour Winterswijk 20 nov	20
4.1.6	Stakeholdersbijeenkomst 21 nov	20
4.2	**Wat zegt het beleid en ambtenaren?**	21
5	**Bereikbaar en toegankelijk**	24
5.1	**Wat zeggen inwoners, ondernemers en stakeholders?**	24
5.1.1	Wensprikker en opgaveprikker	24
5.1.2	Zomer enquête (stellingen)	24
5.1.3	Bijeenkomst ouderencentrum 14 nov	25
5.1.4	Brainstormbijeenkomst WiJZ 1 okt (college en Winterswijkse jongeren)	25
5.1.5	Tour Winterswijk 20 nov	25
5.1.6	Stakeholdersbijeenkomst 21 nov	26
5.2	**Wat zegt het beleid en ambtenaren?**	27
6	**Duurzaam, energieneutraal en circulair**	29
6.1	**Wat zeggen inwoners, ondernemers en stakeholders?**	29
6.1.1	Zomer enquête (stellingen)	29
6.1.2	Tour Winterswijk 20 nov	29
6.1.3	Brainstormbijeenkomst WiJZ 1 okt (college en Winterswijkse jongeren)	29
6.1.4	Stakeholdersbijeenkomst 21 nov	29
6.2	**Wat zegt het beleid en ambtenaren?**	30
7	**Economisch vitaal**	33
7.1	**Wat zeggen inwoners, ondernemers en stakeholders?**	33
7.1.1	Wensprikker en opgaveprikker	33
7.1.2	Zomer enquête (stellingen)	33
7.1.3	Tour Winterswijk 20 nov	33
7.1.4	Brainstormbijeenkomst WiJZ 1 okt (college en Winterswijkse jongeren)	34
7.2	**Wat zegt het beleid en ambtenaren?**	34
8	**Duurzaam, energieneutraal en circulair**	36
8.1	**Wat zeggen inwoners, ondernemers en stakeholders?**	36
8.1.1	Wensprikker en opgaveprikker	36
8.1.2	Zomer enquête (stellingen)	37
8.1.3	Brainstormbijeenkomst WiJZ 1 okt (college en Winterswijkse jongeren)	38
8.1.4	Stakeholdersbijeenkomst 21 nov	38
8.1.5	Tour Winterswijk 20 nov	38
8.2	**Wat zegt het beleid en ambtenaren?**	39

BIJLAGE 1 - CONTEXT VAN DE OMGEVINGSVISIE

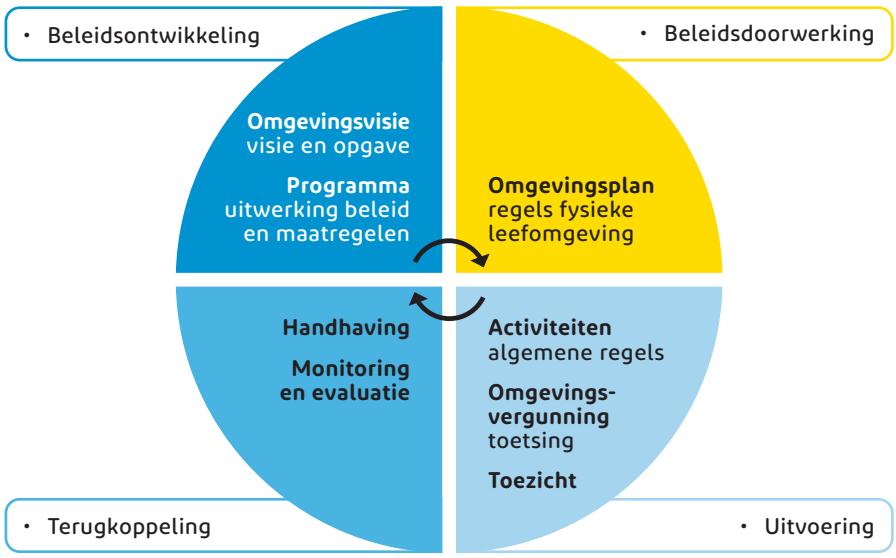
We schetsen eerst de context van de Omgevingsvisie omdat het de basis vormt voor het begrijpen van de vraagstukken die ter discussie worden gesteld in de discussienota. We gaan kort in op de vereisten, de relatie met het beleidshuis en de omgevingswet.

1.1 Wat is een Omgevingsvisie?

Iedere gemeente in Nederland is verplicht om op 1 januari 2027 een Omgevingsvisie te hebben. De Omgevingsvisie is een vormvrij document. Hierdoor kunnen gemeenten veel keuzes over hoe zij hun Omgevingsvisie willen inrichten zelf maken. Echter zijn er ook een aantal wettelijke vereisten voor de Omgevingsvisie:

- Een Omgevingsvisie moet een langetermijnvisie zijn voor de hele fysieke leefomgeving en het hele grondgebied.
- Het is een verplicht instrument voor Rijk, provincie en gemeente.
- De Omgevingsvisie is zelfbindend voor de bestuurslaag die de Omgevingsvisie vaststelt. Dat betekent in dit geval dat de Omgevingsvisie bindend is voor de gemeenteraad van gemeente Winterswijk. De Omgevingsvisie is niet bindend voor bijvoorbeeld burgers.
- De opzet van de Omgevingsvisie is vormvrij, maar moet wel digitaal raadpleegbaar zijn en voldoen aan de publicatiestandaarden van het digitale stelsel omgevingswet (DSO).
- Een Omgevingsvisie bevat in ieder geval de volgende elementen:
  - Een beschrijving van kwaliteiten van de fysieke leefomgeving;
  - Hoofdlijn van voorgenomen ontwikkeling van het grondgebied;
  - De hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving integraal te voeren beleid.
- Participatie bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie is verplicht, maar de methode en reikwijdte van de participatie is aan elke gemeente zelf.
- Kostenverhaal: basis voor vragen financiële bijdrage in exploitatieovereenkomst.

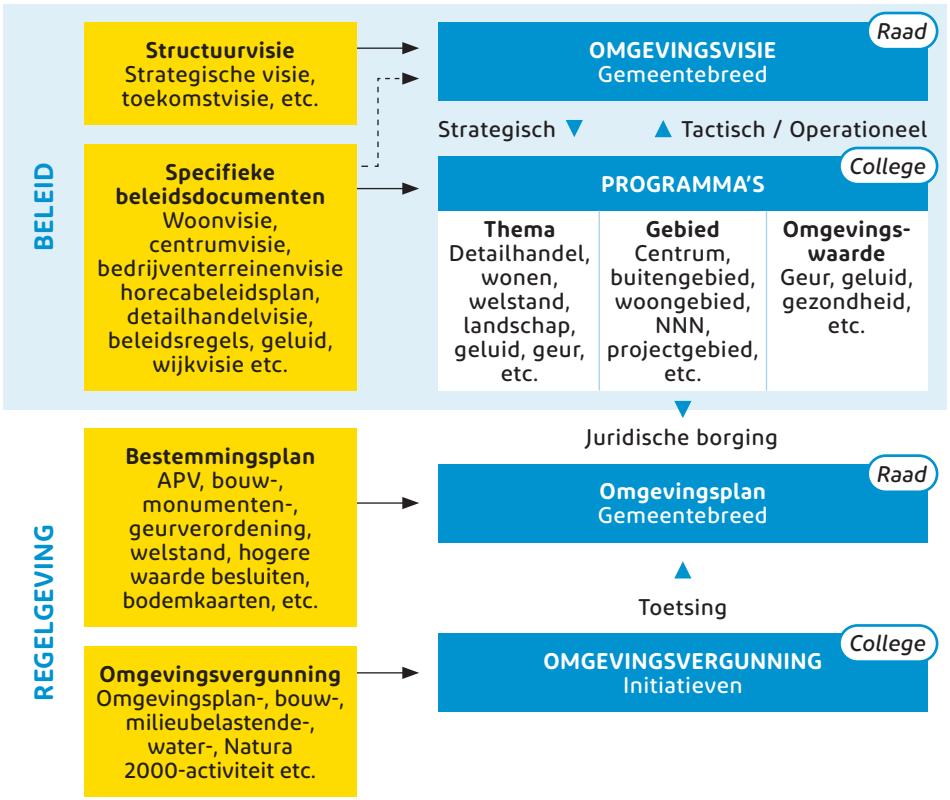
Figuur 1: Omgevingswet en omgevingsvisie

1.1.1 Beleidshuis

De Omgevingsvisie is niet het enige beleidsdocument van de gemeente Winterswijk maar heeft een plaats binnen het beleidshuis (zie figuur 1). De Omgevingsvisie is de overkoepelende visie in het ruimtelijk domein en bevat daarom alleen uitspraken op strategisch niveau. Verdere uitwerking vindt plaats in programma's of het omgevingsplan (tactisch en operationeel niveau).

Figuur 2: Omgevingswet en omgevingsvisie

2 - KOERS VOOR DE OMGEVINGSVISIE

In dit hoofdstuk schetsen we de koers voor de Omgevingsvisie. De vorm en daarmee het resultaat van de Omgevingsvisie is aan iedere gemeente om zelf in te vullen. In april 2024 heeft de gemeenteraad de startnotitie voor de Omgevingsvisie vastgesteld. In deze startnotitie is onder andere de koers voor de verdere uitwerking van de Omgevingsvisie opgenomen. Voor verdere achtergrondinformatie wordt verwezen naar de startnotitie. Hieronder volgen de uitgangspunten voor de koers van de Omgevingsvisie conform de vastgestelde startnotitie.

2.1 Uitgangspunten Omgevingsvisie

Strategisch en richtinggevend

De Omgevingsvisie is een strategisch en richtinggevend document wat zich richt op het jaar 2040. We maken waar mogelijk keuzes. Hierbij wordt ook het huidig beleid aangehaald. Relatief veel beleid is nog actueel genoeg om op hoofdlijnen mee te nemen in de Omgevingsvisie. Tegelijkertijd wordt gekozen niet álles vast te leggen en te bepalen. Voor een deel van de keuzes die (op termijn) gemaakt moeten worden, gaat de gemeente zich eerst zorgvuldig verdiepen. Het doel is daarom om in de Omgevingsvisie wel keuzes te maken voor opgaven die moeten, maar ruimte te laten voor de keuzes die later ook gemaakt kunnen worden.

Gebiedsgerichte uitwerking

De Omgevingsvisie wordt een visie op hoofdlijnen waarin we richting gaan bepalen voor de integrale opgaven van Winterswijk zoals opgenomen in het Verhaal van Winterswijk. Aan de hand van deze opgaven bepalen we de gewenste koers van Winterswijk. We kiezen daarbij voor een gebiedsgerichte uitwerking door middel van deelgebieden. Opgaven binnen de gemeente verschillen tussen de deelgebieden. In kernen spelen bijvoorbeeld andere opgaven en gebiedskenmerken dan in het buitengebied. We maken daarom onderscheid tussen de bebouwde kom en het buitengebied. In de deelgebiedskaarten wordt voor ieder deelgebied ingegaan op opgaven, keuzes en kansen. Bij dit type uitwerking wordt geadviseerd om ook één overkoepelende gemeentebrede kaart op te stellen waar echt alleen de hoofdlijn van de Omgevingsvisie op zijn opgenomen.

Fysieke en sociale leefomgeving

De Omgevingsvisie gaat over de fysieke leefomgeving, maar kijkt ook naar de maatschappelijke opgave. Daarmee wordt ook de link gelegd naar het sociaal domein en worden onderwerpen zoals ontmoeten, cultuur, gezondheid en het kunnen meedoen in de samenleving meegenomen.

Bestaand beleid

Belangrijke bouwstenen voor de inhoudelijke richting van de Omgevingsvisie zijn de bestaande en onderhanden (sectorale) visies, beleidsdoelen en mogelijke opgaves. Hierbij wordt de kanttekening geplaatst dat bij het stapelen van de opgaven keuzes gemaakt moeten worden die mogelijk niet in lijn zijn met de bestaande visies. Deze dilemma's en/of keuzes worden voorgelegd aan de raad middels botsproeven.

DSO

De vorm van de Omgevingsvisie is een digitale publicatie en een fysiek document. Inmiddels is de Omgevingswet inwerking getreden en wordt de Omgevingsvisie automatisch omgezet naar het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).

PlanMER

Omdat de Omgevingsvisie op hoofdlijnen is en (vooralsnog) niet kaderstellend, kiezen we ervoor om geen planMER op te stellen. Kaderstellend betekent bijvoorbeeld dat in de Omgevingsvisie concrete ontwikkellocaties worden aangewezen. Hierdoor zou een initiatief binnen deze aanwijzing toegestaan moeten worden. Het is van belang om tijdens het proces van de Omgevingsvisie steeds de impact van keuzes en besluiten op de omgeving te betrekken. Om er zorg voor te dragen dat ten alle tijden sprake is van een herleidbaar proces en de afweging over de planMER-(beoordelings-)plicht onder de aandacht blijft, wordt bij iedere mijlpaal in het proces hier expliciet aandacht aan besteed. Dit kan bijvoorbeeld na een participatieronde of wanneer er nieuwe keuzes voorliggen. Indien op enig moment wordt geconcludeerd dat sprake is van een kaderstellend besluit en daarmee de planMER van toepassing is, zijn alle bouwstenen beschikbaar om het proces te herleiden en te onderbouwen. Ook alle afwegingen over de impact op de omgeving zijn dan inzichtelijk.

2.2 Structuur Omgevingsvisie

Om met elkaar te bepalen hoe de Omgevingsvisie verder wordt uitgewerkt en ingevuld, is er een inhoudsopgave opgesteld. Onderstaande inhoudsopgave is de basis om de Omgevingsvisie verder op uit te werken.

Hoofdstuk 2 en 3 borgen de integrale benadering van de Omgevingsvisie. In hoofdstuk 4 tot en met 9 wordt de integrale visie uiteengelegd in thema's om de koers en uitwerkingsopgaven toe te kunnen delen aan afzonderlijk beleidsvelden en programma's.

Hoofdstuk 1: Inleiding
Hoofdstuk 2: Verhaal van Winterswijk
Wat kenmerkt de gemeente en wat zijn de kernwaarden van gemeente Winterswijk op dit moment? Waar zijn inwoners van Winterswijk trots op?
Hoofdstuk 3 De hoofdlijnen van de visie. Wat is per thema de hoofdlijn van de visie voor gemeente Winterswijk in de toekomst?
Hoofdstuk 4: Groen, erfgoed en klimaat adaptief
Hoofdstuk 5: Leefbaar en aantrekkelijk wonen
Hoofdstuk 6: Bereikeer en toegankelijk
Hoofdstuk 7: Duurzaam en energieneutraal
Hoofdstuk 8: Economisch vitaal
Hoofdstuk 9: Gezond, inclusief en veilig
Hoofdstuk 10: Gebiedsgerichte uitwerking
Wat is de strategische gebiedsgerichte uitwerking van de visie?
Hoofdstuk 11: Vervolg en verantwoording. Hoe is de Omgevingsvisie tot stand gekomen en hoe zorgt de gemeente ervoor dat het document doorwerkt in het beleid en de organisatie

BIJLAGE 2 - BELEID EN PARTICIPATIE

In deze bijlagen is een samenvatting gemaakt van het beleid en de input vanuit de participatie. De volgende onderdelen zijn meegenomen:

- Participatie inwoners
  - Wens-, en opgaveprikker
  - Enquête zomer met stellingen (opties waren: mee eens, oneens en neutraal)
  - Verdiepende gesprekken in de wijk en tour door Winterswijk
- Participatie stakeholders (twee plenaire sessies)
- Beleid (beleidsanalyse + memo's ambtenaren)

3 - GROEN, ERFGOED EN KLIMAATADAPTATIE

3.1 Wat zeggen inwoners, ondernemers en stakeholders?

3.1.1 Wensprikker en opgaveprikker

- Inwoners en organisaties van Winterswijk zijn unaniem: er is behoefte aan een 'groener Winterswijk'. Groene ruimtes verbeteren de verblijfskwaliteit en dragen bij aan een gezonde en uitnodigende leefomgeving.
- De rijke groene omgeving rondom Winterswijk wordt door de inwoners gewaardeerd, en er zijn verschillende ideeën om de vergroening in de gemeente verder vorm te geven. Zo worden de stadsparken gezien als een kans om Winterswijk te vergroenen door ze met elkaar te verbinden.
- Het verduurzamen van Winterswijk komt meerdere keren terug in de prikkers, waarbij het aantrekkelijker moet worden gemaakt voor inwoners om duurzame keuzes te maken. Er is bijvoorbeeld behoefte aan een betere regulering van subsidies voor zonnepanelen, zoals door een inwoner is voorgesteld. Ondernemers wijzen op de noodzaak van meer aandacht voor energieneutraal maatschappelijk vastgoed.
- De natuur in Winterswijk wordt door inwoners en organisaties zeer gewaardeerd. Het buitengebied heeft hoogwaardige natuur, en er is een duidelijke wens voor het behoud en de versterking daarvan.
- Daarnaast vragen respondenten aandacht voor de waardering van cultuurhistorie, waarbij financiële ondersteuning een cruciale voorwaarde is om deze te kunnen behouden.
- Een belangrijke kanttekening is dat Het Hilgelo niet als commerciële trekpleister moet worden ingezet, maar als een plek voor natuur en recreatie.
- Het waarborgen van een goede balans tussen rust en levendigheid is een terugkerend thema onder respondenten. Het behouden van de identiteit en eigenheid van Winterswijk is essentieel, waarbij de cultuurhistorie en de uitgestrekte groene landschappen het karakter van de gemeente typeren. De ontwikkelingen die Winterswijk de komende jaren doormaakt, dienen dan ook in lijn te zijn met deze identiteit, zoals het behoud van historische panden en monumenten, en investeringen in de recreatiegebieden van Winterswijk. Inwoners zijn trots op hun woonomgeving.

3.1.2 Zomer enquête (stellingen)

- 53% geeft aan dat er voldoende groen is en eerst zou moeten worden geïnvesteerd in andere dingen.
- 60% van de inwoners is voor een aanpak van behoud en bescherming van groen en minder op groen toevoegen, gezien andere opgaven.
- 67% van de inwoners is voor het versterken van groen, ook al gaat dit ten koste van andere investeringen.
- 63% van de inwoners ziet kansen om inwoners actief te betrekken door groen te onderhouden.
- 51% van de inwoners is voor het terugbrengen van de Whemerbeek.
- 86% van de inwoners is voor het behoud van cultuurhistorische panden en inzet op herbestemming.

Aanvullende opmerkingen:

- Voorzieningen voor jongeren: Er is een groot tekort aan voorzieningen voor jongeren in Winterswijk. Dit leidt tot het verlies van jongeren aan andere gemeenten, omdat ze daar meer kansen en faciliteiten vinden. Het is van essentieel belang dat er beleid wordt ontwikkeld dat gericht is op het aantrekken van jongeren en hen helpt om in de gemeente te blijven. Dit omvat de noodzaak voor sociale en recreatieve ruimtes, zoals jongerenclubs en sportfaciliteiten, die hen een plek bieden om samen te komen en zich te ontwikkelen.
- Recreatieparken: De meerderheid van de bewoners is van mening dat er geen nieuwe recreatieparken nodig zijn in Winterswijk. In plaats daarvan ligt de focus op het optimaliseren en uitbreiden van de bestaande parken. Er zijn echter zorgen over de permanente bewoning in recreatieparken, zoals 't Rommelgebergte, wat leidt tot verstoring van de oorspronkelijke recreatieve functie. Het behoud van de recreatieve waarde van deze parken is cruciaal voor de gemeenschap en het welzijn van de inwoners.
- Natuur en landschap: De bewoners hebben een sterke wens om de natuurlijke schoonheid en het landschap van Winterswijk te beschermen. Dit omvat een zorgvuldige aanpak van bouwprojecten in het buitengebied, waarbij de impact op de natuur en de leefomgeving voorop staat. De aantrekkelijkheid van de natuur is van groot belang voor zowel de leefomgeving van de inwoners als voor het toerisme, en het is essentieel om deze te behouden en te verbeteren.

3.1.3 Bijeenkomst ouderencentrum 14 nov

- Klimaatverandering en groenvoorziening: er is behoefte aan meer groen (met planten) en minder verharde ondergrond. Verder wordt gepleit om beter na te denken voor er wordt gebouwd, minder ruimte te bieden voor parkeren en industrie aan te passen aan het landschap.
- Veilige openbare ruimte: de bereikbaarheid van het centrum moet voor ouderen worden verbeterd. Er moeten veilige wandel- en fietspaden zijn. En voldoende verlichting en goed onderhouden paden, vooral in het buitengebied. Daarnaast wordt aanbevolen om verkeerssnelheden te verlagen tot 30 km/uur binnen de bebouwde kom.
- Sociale betrokkenheid: er werd benadrukt dat vergroening van de openbare ruimte niet alleen bijdraagt aan een prettigere leefomgeving, maar ook sociale interactie bevordert. Een netwerk van vrijwilligers voor tuinonderhoud zou hier een waardevolle bijdrage kunnen leveren.

3.1.4 Brainstormbijeenkomst WijZ 1 okt (college en Winterswijkse jongeren)

- Veel jongeren hechten waarde aan een groene, bosrijke omgeving en willen wonen in een wijk met voldoende natuur. De voorkeur gaat ook uit naar buurten waar het 'ons kent ons' gevoel sterk is, met aandacht voor veiligheid en verbondenheid.
- Meerdere deelnemers erkennen dat in de grotere stad waar ze gestudeerd hebben dat stadsparken altijd een plek van ontmoeting zijn, ook bij een gebrek aan leefruimte in eigen huis. In Winterswijk is dat er niet. Plekken zoals de Notaristuin of Scholtenpark zouden meer ingezet kunnen worden als plek voor ontmoeting.
- Wonen in energiezuinige en milieuvriendelijke woningen wordt gewaardeerd, vooral als dat op lange termijn kosten bespaart.
- Er is interesse in innovatieve bouwmethoden zoals prefab, die snel, betaalbaar en duurzaam zijn.
- Hergebruik en transformatie: Er is interesse in het hergebruik van bestaande panden, bijvoorbeeld door deze te transformeren tot woonruimte. Oude, leegstaande panden zouden sneller beschikbaar moeten worden gesteld.

3.1.5 Stakeholdersbijeenkomst 21 nov

- Groene ruimtes en veiligheid: er is behoefte aan een gezonde en veilige inrichting van de openbare ruimte, waarbij groenvoorzieningen een belangrijke rol spelen. De 3-30-300 regel wordt genoemd, waarbij mensen zich gezonder voelen in een groene omgeving. Er moet echter een balans worden gevonden tussen parkeernormen en het behoud van groen.
- Winterswijk heeft veel potentie om zich verder te ontwikkelen met meer focus op groen en klimaatbestendigheid, bijvoorbeeld door beken en historische structuren te behouden. Het versterken van de groene infrastructuur en het bevorderen van vergroening kan bijdragen aan een aantrekkelijker en duurzamer leefklimaat.
- Kijk wat je met de historische structuren kunt.
- Natura 2000 gebieden en grondwaterbeschermingsgebied belangrijk thema, meer voor buitengebied maar moet uiteindelijk wel in overkoepelende Omgevingsvisie landen.

3.2 Wat zegt het beleid en ambtenaren?

Cultuur en erfgoed in Winterswijk

- Cultuureducatie en participatie: meer integratie van cultuur in het onderwijs om kinderen te betrekken bij culturele activiteiten en participatie
- Vanuit Erfgoed Oost Achterhoek werken we samen als drie gemeenten aan de volgende ambities: samen werken aan en met erfgoed, toekomstbestendig erfgoed, identiteit benutten voor de beleving van erfgoed en kennis vergroten en delen, inspiratie en erfgoedbewustzijn voor jong en oud.
- Doel hierbij is om erfgoed op een goede wijze door te geven aan de volgende generatie, een inspiratiebron en motor is voor nieuwe ontwikkelingen, een verbinding vormt tussen diverse beleidsterreinen, organisaties, inwoners/omgeving en de drie gemeenten en de identiteit onderstreept en versterkt.
- "In het Verhaal van Winterswijk is op hoofdlijnen gekeken hoe Winterswijk zich historisch en ruimtelijk gezien heeft ontwikkeld. Hoe zijn we gekomen tot het Winterswijk van nu? We nemen identiteit en cultureel erfgoed als vertrekpunt bij ruimtelijke ontwikkeling omdat dit zorgt voor draagvlak en het zijn onderscheidende kwaliteiten. Cultureel erfgoed zorgt voor karakter en is op die manier drager van de identiteit van buurt, wijk, dorp of buurtschap en landschap. Het biedt mensen houvast en draagt bij aan een plezierige leefomgeving. 'Herkenbaar en lokaal' is onderscheidend en zorgt ervoor dat Winterswijk zichzelf blijft en iets unieks toevoegt aan het geheel. Zo blijft Winterswijk een aantrekkelijke en gevarieerde verzameling van plekken waar je je als inwoner mee verbonden voelt en die je als toerist graag bezoekt. Ons cultureel erfgoed speelt dus een belangrijke rol bij de ruimtelijke transities en de kernopgaven.
- Door functieverlies van o.a. kerken, boerderijcomplexen en historische industriepanden kennen we een grote opgave om deze identiteitsdragers een nieuwe toekomst te geven. Voor alle gebieden in onze gemeente: kernen, industriegebieden en buitengebied, nemen we erfgoed als vertrekpunt en zetten deze actief in als bij de ruimtelijke opgaven. Erfgoed biedt immers de kernkwaliteiten van een gebied. In de basis gaat behoud van erfgoed voor nieuwbouw.
- Zo staat in ons beleid bijvoorbeeld vermeld dat bij de drang naar bredere gevels in het centrum we als gemeenten blijven kiezen voor de smalle panden (historisch verkavelingspatroon).
- We maken (erfgoed)kwaliteiten inzichtelijk via o.a. gebiedsbeschrijvingen en de atlas cultuurhistorie. Dit maakt onderdeel uit van de atlas omgevingskwaliteit. Deze erfgoed(kwaliteiten) beschermen we via omgevingsvisie, omgevingsplannen en aanwijzingen van beschermde gebieden, complexen, gezichten en objecten. Via o.a. visies en handreikingen inspireren we eigenaren en initiatiefnemers bij de omgang van erfgoedwaarden bij ruimtelijke processen.
- We zetten ons verhaal (erfgoed) in als middel bij stedelijke ontwikkeling, toerisme, educatie en gemeenschapsvorming. Erfgoed inzetten als middel is waardevol voor de duurzaamheid, economische ontwikkeling en sociale cohesie van onze Winterswijkse gemeenschap. Het is een manier om historische waarden te bewaren en tegelijkertijd in te spelen op moderne behoeften en ontwikkelingen. Door erfgoed als middel te gebruiken, kunnen we zowel het verleden respecteren als de toekomst versterken.

- **Erfgoed als middel in stedelijke ontwikkeling**

  Erfgoed kan een basis zijn voor het ontwikkelen van levendige en duurzame steden. Door historische gebouwen en gebieden te behouden, kunnen steden hun cultuur en identiteit versterken, terwijl ze tegelijkertijd ruimte bieden voor modern gebruik, zoals woningen of commerciële functies. Dit helpt om stedelijke vernieuwing te combineren met behoud van karakteristieke elementen, wat kan leiden tot een verbeterde leefomgeving. Dit bevordert ook duurzaam bouwen, waarbij oude structuren hergebruikt worden in plaats van gesloopt.

  Waarom: Dit zorgt voor culturele continuïteit en voorkomt dat de geschiedenis verloren gaat. Bovendien maakt het erfgoed een stad aantrekkelijker, wat kan bijdragen aan zowel economische als sociale voordelen.

- **Erfgoed als middel in toerisme**

  Erfgoed kan worden ingezet om toerisme te stimuleren door bezoekers aan te trekken die geïnteresseerd zijn in de geschiedenis en cultuur van een gebied. Cultureel toerisme biedt mogelijkheden voor lokale economieën door bezoekers te ontvangen die historische locaties, musea en monumenten verkennen.

  Waarom: Het benutten van erfgoed voor toerisme kan economische voordelen opleveren voor lokale gemeenschappen. Het kan ook zorgen voor een positieve impact op de bewustwording en waardering van cultureel erfgoed.

- **Erfgoed als middel voor educatie en bewustwording**

  Erfgoed kan als middel worden ingezet in onderwijs en cultuur om kennis over geschiedenis, kunst en tradities door te geven aan jongere generaties. Dit helpt niet alleen bij het begrijpen van het verleden, maar ook bij het ontwikkelen van respect voor diverse culturen.

  Waarom: Het bevordert culturele identiteit en maatschappelijke cohesie, door mensen te verbinden met hun geschiedenis en gemeenschappen.

- **Erfgoed als middel voor gemeenschapsvorming**

  Erfgoed kan een belangrijke rol spelen in het versterken van de sociale cohesie binnen gemeenschappen. Door gezamenlijke projecten rondom erfgoed, zoals het restaureren van een monument of het vieren van lokale tradities, kunnen mensen samenkomen, elkaar beter leren kennen en gemeenschapsgevoel versterken.

  Waarom: Het bevordert sociale betrokkenheid en zorgt voor een gedeeld gevoel van trots en identiteit. Het draagt ook bij aan de integratie van verschillende bevolkingsgroepen door gemeenschappelijke erfgoedwaarden te delen.

Landschap en biodiversiteit

- Vanuit landschap en biodiversiteit werken we aan vier ambities;
  - 1. Natuurinclusief handelen;
  - 2. Samen doen;
  - 3. Cultuurlandschap, toekomstig landschap en biodiversiteit;
  - 4. Biodiversiteit in de bebouwde kom.

- Integratie natuur en biodiversiteit: Natuur en landschap als vast onderdeel van ruimtelijke opgaven.
  - Klimaatadaptatie, duurzaam bouwen, gezonde leefomgevingen en biodiversiteit worden integraal meegenomen.
- Natuurinclusief denken en doen, voor onze eigen projecten en kaderstellend voor externen.
- Samen zijn we sterk. Daarom betrekken we onder andere burgers, ondernemers en maatschappelijke organisaties bij onze natuur en ons landschap dit doen we onder ander via Atlas Omgevingskwaliteit, en zetten we samen met burgers en gebiedspartijen in op behoud en herstel van landschap en biodiversiteit.
- Actieve bescherming van soorten: Gebiedsgerichte aanpak voor soortenbescherming.
- Natuur- en milieueducatie: Basis- en middelbare scholen betrekken bij natuur- en milieueducatie.

Water-, en bodemsturend

- Water- en bodemsturend beleid is van cruciaal belang voor de leefomgeving, omdat het de natuurlijke condities van water en bodem als uitgangspunt neemt voor ruimtelijke ontwikkelingen. Dit betekent dat de beschikbaarheid van water, de waterhuishouding, en de draagkracht van de bodem de basis vormen voor de keuzes in waar en hoe gebouwd kan worden. Dit voorkomt schade door bijvoorbeeld overstromingen, verzakkingen of uitdroging, en helpt de leefomgeving klimaatbestendiger te maken.
- Het uitgangspunt is dat water en bodem leidend zijn bij de inrichting van gebieden. Gebieden met een hoog waterpeil en lage ligging, zoals rondom beeklopen, worden gemeden voor nieuwe bouwlocaties. Dit principe minimaliseert wateroverlast en stimuleert een klimaatbestendige inrichting (Water- en rioleringsprogramma Winterswijk).
- Beeklopen in het landschap worden veranderd in meanderende, verontdiepte natuurlijke beeklopen. Dit zorgt ervoor dat de beekloop minder de omgeving draineert, meer water infiltreert en zorgt voor minder wateroverlast. Het opnieuw inrichten van de beeklopen zal ook zorgen voor toename in biodiversiteit.
- Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zoals uitleglocaties voor woningbouw en bedrijventerreinen worden in samenhang met het waterschap onderzocht. Door water- en bodem sturend hierin leidend te maken worden betere keuzes gemaakt waardoor we minder technische en kostenverhogende maatregelen moeten nemen op omgevingsniveau.

Water en riolering

Winterswijk kent vier strategische beleidsdoelen voor om een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving te bevorderen:

1. Gezondheid: Er wordt gestreefd naar het verminderen van gezondheidsrisico's door afvalwaterstromen en het verbeteren van de drinkwaterkwaliteit. Dit wordt bereikt door een efficiënte inzameling en verwerking van afvalwater.
2. Schoon en Natuurlijk Water: Schoon water is essentieel voor een aantrekkelijk en gezond leefklimaat. Winterswijk streeft naar een goede waterkwaliteit, zowel ecologisch als chemisch. Er wordt ook aandacht besteed aan biodiversiteit en recreatieve waarde.

3. Klimaatadaptatie: Door het inrichten van de openbare ruimte met waterbergingen en het vergroenen van stedelijke gebied kan wateroverlast beperkt en hittestress verminderd worden. Winterswijk streeft ernaar om uiterlijk in 2050 klimaatbestendig te zijn.
4. Energietransitie en Circulaire Economie: De energietransitie biedt kansen voor duurzame energieopwekking. Ook wordt gekeken naar circulaire initiatieven, zoals het hergebruiken van regenwater in plaats van drinkwater.

Water in de openbare ruimte

- Winterswijk streeft ernaar een toekomstbestendige, water robuuste gemeente te zijn. Bij het ontwerpen van nieuwe gebieden en aanpassingen aan de bestaande infrastructuur wordt rekening gehouden met klimaatverandering door waterbuffers, groene infrastructuren en infiltratiemogelijkheden in te passen. In 2050 moet de gemeente bestand zijn tegen extreme piekbuien, zonder structurele overlast. (Water- en rioleringsprogramma Winterswijk).
- De gemeente krijgt steeds meer water te verwerken in natte tijden, maar ook zijn piekbuien in droge tijden een uitdaging. Water op straat gaan we vaker zien, wat de inwoner ook gaat merken. Daarnaast wordt de openbare ruimte anders ingericht zodat meer water vastgehouden kan worden. We zetten hierbij in op het vergroenen van de openbare ruimte, slimme bergingen te gebruiken, bewoners te stimuleren water vast te houden op eigen terrein en bestaande waterlopen optimaal te benutten.
- De kwaliteit van oppervlaktewater is van groot belang, daarom kiest het waterschap en de gemeente ervoor om retentievijvers niet uit te breiden. We gaan waterkwaliteit waarborgen in het Kader Richtlijn Water door overstorten van het vuilwater riool tegen te gaan. Dit is ook in relatie tot de volksgezondheid belangrijk.

Afvalwater

- We hebben als gemeente een zorgplicht voor de samenstelling van het in te zamelen (bedrijfs)afvalwater via de gemeentelijke lozingen. Door toekomstige ontwikkelingen zoals uitbreiding woningbouw en bedrijfsterreinen is de capaciteit van de waterzuivering een uitdaging. De zuivering, eigendom van Waterschap Rijn en IJssel, heeft hier wellicht optimalisaties voor nodig, waardoor de samenwerking tussen Waterschap en gemeente van groot belang is.
- Het waterschap zet in op een verbetering van de waterzuivering om de kwaliteit van het gezuiverde water verder te verhogen. Door een constantere aanvoer vanuit het gemeentestelsel, medicijnresten eruit te filteren en een natuurlijke nazuivering te realiseren wordt de kwaliteit van het water dat terugkomt in de natuur verder verbeterd. Dit doen we door samen te werken met het Waterschap en Gemeente Oost-Gelre met de toepassing van de slimme gemalenregelingen.

Hemelwater

- Winterswijk hanteert de volgende volgorde voor de omgang met hemelwater: infiltreren > bergen > afvoeren (Water- en rioleringsprogramma Winterswijk). We zorgen dat in de gemeente meer plek is voor oppervlaktewater door meer groen aan te leggen, hoogteverschillen in het maaiveld te realiseren en waar kan wadi's aan te leggen. Eventueel een overloopgebied met weinig kans op overlast, bijvoorbeeld een parkeerplaats, is in sommige volle plekken een uitkomst. Ondergrondse voorzieningen is in sommige gevallen ook een kans.
- Nieuwe panden in de gemeente zijn verplicht het hemelwater en afvalwater gescheiden aan te leveren, waarbij afvalwater wordt verwerkt door de gemeente en hemelwater op eigen terrein moet worden geborgen (Water- en rioleringsprogramma Winterswijk). Bestaande panden in Winterswijk in een buurt met gescheiden stelsel zijn aan de straatzijde afgekoppeld. Bij nieuwe herinrichtingen van wijken wordt afkoppelen gestimuleerd en waar kan een gescheiden rioolstelsel aangelegd.

Grondwater

- Om vervuiling van het grondwater te voorkomen, richt de gemeente zich op het reguleren van mogelijke vervuilingsbronnen. Dit omvat toezicht op landgebruik, zoals bemesting en bestrijdingsmiddelen, en het vermijden van ongecontroleerde lozingen. Samenwerking met het waterschap en Vitens is hierbij belangrijk om te waarborgen dat de waterkwaliteit in stand blijft.

Risico gestuurd rioolbeheer

- De gemeente kiest voor een risicogestuurde aanpak. Dit is een aanpak waarbij de risico's van het rioolstelsel systematisch worden geïdentificeerd en beheerd om de efficiëntie en effectiviteit van het onderhoud en de investering te optimaliseren.

Klimaatadaptatie

- De effecten van de klimaatverandering vragen om actie, ook in Winterswijk. De leefomgeving willen we verbeteren door wateroverlast, hitte en droogte tegen te gaan. Wateroverlastplekken in de bebouwde kom pakken we de komende jaren aan. We maken werk met werk om zo op slimme manier alle thema's mee te nemen. Op deze manier maken we Winterswijk weerbaarder voor klimaatverandering en werken we aan een gezonde leefomgeving (Klimaatadaptatie strategie Winterswijk).
- Wateroverlast gaan we tegen met maatregelen zoals ontstenen, tijdelijke bergingen realiseren en afkoppelen. Het aanpakken van droogte doen we ook door zoveel mogelijk water lokaal te infiltreren, vast te houden en verharde oppervlakken terug te dringen (minimaal 10% ontstenen bij herontwikkelingen) (Klimaatadaptatie strategie Winterswijk).
- Voor hitte kijkt de gemeente op wijkniveau waar kansen liggen voor extra bomen en passen we de 3-30-300 regel toe die in ons beleid staat. Dit wil zeggen dat de iedere bewoner 3 bomen uit zijn/haar raam kan zien, de wijk 30% uit schaduw of bladerdek bestaat en elke bewoner maximaal 300 meter van een koelteplek woont. Door slim om te gaan met huidige speelplekken en deze te transformeren tot koele speelplekken kunnen we in Winterswijk een groot netwerk van koelteplekken realiseren (Klimaatadaptatie strategie Winterswijk).

Groenstructuur

- Winterswijk bestaat uit een geweldig groen en divers buitengebied. Het centrum is juist meer versteend en mist de overgang van het groene buitengebied naar het centrum en andersom (Groen-structuurvisie Winterswijk). Door groene plekken zoals parken in het centrum van Winterswijk te verbinden door middel van groene structuren, krijgen we niet alleen koele en groene routes voor inwoners, maar ook voor dieren en insecten zorgt dit voor verbinding en het vinden van een leefomgeving.
- Wat we hebben aan groenstructuren behouden we en beschermen we.
- Een groene, landschappelijke infrastructuur die uitwisseling tussen dorp en buitengebied mogelijk maakt, maken we door het versterken van de bestaande groene structuren in de kern, maar ook door de overgangen te 'verzachten'.
- Het vergroenen van de radialen om de ecologische verbinding tussen centrum en buitengebied te versterken.
- Het beleid is inheemse beplanting zoveel mogelijk, zeker in het buitengebied. In het centrum is door de klimaatverandering het gebruik van inheemse beplanting een steeds grotere uitdaging. Een verwachting is dat in de komende jaren een verandering van het groen in het straatbeeld te zien is. Door de 3-30-300 regel toe te passen en uit te voeren is de verwachting dat de bebouwde kom van Winterswijk de komende jaren groener wordt.

Biodiversiteit in de bebouwde kom

- Groene en blauwe structuren: Behoud en versterking van bestaande structuren zoals parken, vijvers en watergangen
- Natuurinclusief ontwerp van ruimtelijke opgaven: Ruimtelijke projecten dragen bij aan biodiversiteit.
- Divers groen: Extra en divers groen in structuren en losse groenplekken.
- Ecologische kansen voor klimaatadaptatie: Beleid benut kansen voor klimaatbestendige inrichting.
- Stimuleren van burgerinitiatieven: Groene en duurzame leefomgeving bevorderen.
- Concrete maatregelen:
  - Wijkaanpak: Versterken van groene structuren in wijken zoals De Pas.
  - Stedelijk water en vijvers: Verbeteren van ecologische waarden en waterkwaliteit.
  - Vergroening van de openbare ruimte: Meer groen en water in de bebouwde kom.
  - Tijdelijke natuur: Braakliggende terreinen omvormen tot tijdelijke natuur.

Uitvoeringsagenda landschap en biodiversiteit

- Maatregelen ter behoud en versterking: Specifieke acties per project in de uitvoerings-agenda.
- Koppeling aan beleidslijnen: Alle maatregelen dragen bij aan de doelstellingen van de visie
- Ontwikkelingen en Uitdagingen
- Negatieve ontwikkelingen:
  - Verstening van het dorp door bouwprojecten, parkeerplaatsen en verstening van tuinen, wat leidt tot verlies van groen en een negatieve impact op klimaat.
  - Verdwijning van leefgebieden voor gebouw bewonende soorten door sloop van oude gebouwen.

- Vergroening van de bebouwde kom: Structuurvisie richt zich op vergroening langs wegen en op bedrijventerreinen

Archeologisch erfgoed

- Bescherming archeologisch erfgoed is wettelijke taak.
- Zorgvuldiger omgang met archeologisch erfgoed: Erfgoed moet bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving.
  - Archeologische waarden kunnen verwerkt worden in de inrichting van het gebied.
  - Belang van educatie en het bevorderen van kennis over archeologie.

Bescherming van aardkundige waarden

- Beleid voor aardkundig erfgoed: Duurzaam beheer en bescherming van aardkundige waarden.
  - Communicatie en kennisdeling met verschillende doelgroepen.
  - Herijking van de gemeentelijke inventarislijst en juridische bescherming van waardevolle terreinen.

Multifunctionele landelijke gebieden

- Kleinschalige inpassing in het landschap: Dorp, gehuchten en buurtschappen als multifunctionele gebieden in het landschap.
  - Functieveranderingen moeten bijdragen aan het behoud van de landelijke kwaliteit.
  - Beleving en beeldkwaliteit spelen een cruciale rol.

4 - LEEFBAAR EN AANTREKKELIJK WONEN

4.1 Wat zeggen inwoners, ondernemers en stakeholders?

4.1.1 Wensprikker en opgaveprikker

- Er is veel aandacht voor leefbare, aantrekkelijke en betaalbare woonvoorzieningen. Er moet een woningmarkt zijn die toegankelijk is voor elk type inwoner, van starter tot senior. Doelgroepen zoals starters, senioren en hulpbehoevende inwoners verdienen extra aandacht, waarbij het toevoegen van sociale huurwoningen vaak wordt genoemd als belangrijke opgave.
- De betaalbaarheid van woningen staat onder druk, en levensloopbestendige woningen zijn een centraal thema in de uitkomsten van de prikkers. Daarnaast is er aandacht voor de inrichting van de openbare ruimte, waarbij meer rekening gehouden moet worden met de verschillende wensen van inwoners en beter op deze wensen aangesloten moet worden.
- Respondenten geven ook aan dat er behoefte is aan meer groen in de openbare ruimte en dat evenementen en activiteiten in Winterswijk levendigheid creëren, maar dit moet wel in balans zijn met rust. Het creëren van deze balans is een belangrijke opgave.
- Tot slot zijn er wisselende meningen over het gebruik en de waardering van het buitengebied; een deel van de respondenten vindt dat dit gebied buitengebied moet blijven, terwijl anderen kansen zien voor woningbouw in tijden van woningtekort.

4.1.2 Zomer enquête (stellingen)

- 81% van de inwoners zijn het eens om bij nieuwe ontwikkelingen meer rekening te houden met het bestaande eigen karakter van Winterswijk. Denk aan het stellen van eisen aan gevels en bouwhoogte.
- 51% is tegen het bekijken van meer hoogbouwontwikkelingen.
- 75% van de inwoners vindt dat de verbinding tussen het centrum en landschap versterkt moet worden.
- Inwoners vinden cultuurhistorie erg belangrijk. 86% is voor het behoud van cultuurhistorie door inzet op herbestemming.
- 43% is tegen het bouwen van hoogbouw in de bebouwde kom, 38% is voor.
- 53% is van mening dat de bebouwde kom uitgebreid moet worden, aangezien hoogbouw niet past bij het karakter van Winterswijk.
- 36% is tegen het bouwen van woningen aan de buitenrand.
- 63% is voor het (ver)plaatsen van bedrijven naar de rand van het dorp i.v.m. overlast
- 84% is voor het uitbreiden van delen van de kom en buurtschappen, om zo ook basisscholen bijvoorbeeld te kunnen behouden.
- 79% pleit voor een actieve inzet voor het op peil houden van voorzieningen in Winterswijk.
- 42% wil meer sociale huurwoningen, 42% is het hier mee oneens.

Aanvullend zijn er diverse opmerkingen geplaatst:

- Bescherming van de natuurlijke omgeving: Inwoners zijn bezorgd over de uitbreiding van industriële gebieden en benadrukken dat de mooie natuurlijke omgeving van Winterswijk behouden moet blijven. Er is een sterke oproep om verstandig om te gaan met bestaande ruimte en de kwaliteit van de natuur te koesteren.
- Toerisme en infrastructuur: Er zijn verschillende meningen over toerisme in het centrum en buitengebied. Hoewel toeristen het buitengebied waarderen, denken velen dat het centrum voornamelijk een plek is voor basisbehoeften zoals boodschappen. In plaats van nieuwe wandel- en fietspaden aan te leggen, moet de focus liggen op het verbeteren van de bestaande routes, die nu vaak slecht onderhouden zijn.
- Huisvesting en leegstand: Er is een duidelijke roep om leegstaande gebouwen en industrieterreinen te herbestemmen voordat er nieuwe bouwprojecten gestart worden. Respondenten pleiten voor sociale huurwoningen en voor het gebruik van historische gebouwen, zoals kerken, voor nieuwe functies zoals horeca of woningen. Hierbij moet de nadruk liggen op betaalbaarheid en duurzaam ruimtegebruik.
- Hoogbouw en architectuur: Hoewel sommige inwoners openstaan voor hoogbouw, moet dit wel op een verantwoorde manier plaatsvinden, zonder de charme van het dorp aan te tasten. Er zijn zorgen dat hoogbouw in combinatie met industriële ontwikkeling het dorpskarakter zal verminderen. Enkele respondenten zijn voorstander van appartementen met een passende uitstraling, vooral in het licht van vergrijzing.
- Bereikbaarheid en parkeren: Het probleem van beperkte parkeerruimte in het centrum wordt door velen genoemd. Nieuwe ontwikkelingen zouden moeten zorgen voor meer parkeerplaatsen en betere infrastructuur, vooral in relatie tot toeristisch verkeer.
- Cultuurhistorie en historische gebouwen: Er is een duidelijke behoefte om de cultuurhistorische waarde van het dorp te behouden. Veel inwoners zijn tegen het slopen van karakteristieke gebouwen en pleiten voor een creatieve herbestemming. Historische gebouwen mogen niet zomaar worden afgebroken voor nieuwbouw, vooral als ze bijdragen aan het unieke karakter van Winterswijk.
- Gemeentelijk beleid en inwonersparticipatie: Veel inwoners voelen zich niet/slecht gehoord in gemeentelijke besluitvorming. Ze pleiten voor meer transparantie en betrokkenheid van de gemeente bij het ontwikkelen van plannen. De gemeente moet beter luisteren naar de wensen en behoeften van de inwoners en niet alleen gefocust zijn op economische groei.
- Woningbouw en gemeentelijke regie: Er is een sterke roep om meer regie vanuit de gemeente bij woningbouwprojecten, met een focus op betaalbare en duurzame woningen. Inwoners zijn bezorgd dat er te veel aandacht is voor nieuwbouw aan de randen van de gemeente, terwijl er ruimte is binnen de bestaande bebouwing.
- Fiets- en wandelinfrastructuur: Veel respondenten wijzen op de noodzaak om de kwaliteit van bestaande fietspaden en wandelroutes te verbeteren, vooral in het buitengebied. Er is kritiek op het onderhoud en de toegankelijkheid van deze paden, wat leidt tot een minder positieve ervaring voor wandelaars en fietsers.
- Zorg voor de lokale bevolking: De prioriteit moet liggen bij het welzijn van de inwoners van Winterswijk. Het lijkt soms alsof de focus meer ligt op toeristen en economische groei, terwijl de lokale behoeften en leefbaarheid voorop moeten staan.

- De groei van de bevolking heeft aanzienlijke impact op de woningmarkt en de leefbaarheid in Winterswijk. Er is een duidelijke vraag naar woningen voor de lokale bevolking, met name voor jongeren en jonge gezinnen. Een evenwichtige aanpak tussen woningbouw, natuurbehoud en toerisme is noodzakelijk om een duurzame toekomst te waarborgen. Het is van belang dat er voldoende aandacht is voor het creëren van woningen die passen bij de behoeften van de gemeenschap.

4.1.3 Bijeenkomst ouderencentrum 14 nov

- Locatie & voorzieningen: Er is behoefte aan woningen in de buurt van voorzieningen die goed toegankelijk zijn (zonder drempels, zoals appartementen met lift en balkons of gelijkvloerse woningen). De woningen moeten verder goed bereikbaar en betaalbaar zijn en beschikken over parkeergelegenheid (ook voor scoormobiel) en ruimte voor hobby's en om naar buiten te gaan. Bij voorkeur in het centrum en in rustige randgebieden.
- Zorgvoorzieningen: Nabijheid van zorgvoorzieningen zoals thuiszorg is essentieel. Een mix van types woningen (bijv. zelfstandige woningen of geclusterde zorgwoningen) is belangrijk om verschillende zorgniveaus te ondersteunen. Er wordt gepleit voor snellere bestemmingsplanprocedures voor de bouw van zorgwoningen.
- Zelfstandig wonen: Voor zelfstandig wonen zijn toegankelijkheid (aanpassingen aan woningen zoals traplift) en hulp in huis bij huishoudelijke taken en dagelijkse verzorging belangrijke factoren. En meer thuiszorg en vrijwilligers om ouderen te ondersteunen in hun dagelijkse activiteiten. Daarnaast wordt gepleit voor aanpassingen in de openbare ruimte bij drukke punten, zoals een zebrapad bij Jumbo en AH.

4.1.4 Conceptrapport brainstormsessie WijZ' 1 okt (college en Winterswijkse jongeren)

- Jongeren geven aan dat voorzieningen zoals scholen, sportaccommodaties en openbaar vervoer dichtbij moeten zijn. Een locatie met goede fietsverbindingen en nabijheid van een groot centrum is gewenst.
- Nabijheid van sociale netwerken: Jongeren willen graag in de buurt wonen van vrienden, familie en andere sociale contacten. Dit benadrukt de behoefte aan sterke gemeenschapsvorming.
- Veel jongeren geven aan te willen wonen in een rustige omgeving, bijvoorbeeld net buiten het dorp of in het buitengebied. Dit kan betekenen dat toekomstige plannen zich meer moeten richten op de randgebieden van Winterswijk. Woongebieden zouden zo ingericht moeten worden dat ze vrij zijn van overmatig verkeer.
- Kern van Winterswijk: Voor sommige jongeren is wonen in de kern aantrekkelijk vanwege de nabijheid van voorzieningen, werkgelegenheid en het sociale leven.
- Er is een sterke voorkeur voor een mix van huur- en koopwoningen met verschillende groottes in diverse buurten. Dit creëert een inclusieve woonomgeving met een mix van leeftijden en culturen.
- Betaalbare huur- en koopwoningen zijn een prioriteit, vooral voor starters. Het gaat daarbij zowel om de maandelijkse lasten als de algemene prijsklasse van de woningen. Het beperkte aanbod van betaalbare woningen voor jongeren met een enkel inkomen vormt een groot probleem. Starters komen moeilijk aan een geschikte woning. Een voorrang voor jongeren op huurwoningen zou ook een mooi middel zijn.

- Wonen in energiezuinige en milieuvriendelijke woningen wordt gewaardeerd, vooral als dat op lange termijn kosten bespaart. Er is bijvoorbeeld interesse in innovatieve bouwmethoden zoals prefab, die snel, betaalbaar en duurzaam zijn.
- Meer ruimte buiten het centrum: Jongeren zien kansen in nieuwbouw buiten het centrum of het hergebruiken van leegstaande panden, zoals succesvol is gedaan met projecten als Oldskool en Tricot.
- Collectieve woonvormen: Initiatieven zoals Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO), waarbij groepen gezamenlijk bouwen, worden positief ontvangen. Het realiseren van wooncoöperaties voor jongeren is ook een interessante optie.
- Snellere en eenvoudigere procedures: Jongeren noemen de lange vergunningsprocedures als obstakel. Ze willen minder regels en een snellere afhandeling, zodat nieuwe woonprojecten sneller van de grond komen.
- Faciliteren van doorstroom: Het stimuleren van doorstroom van ouderen naar kleinere woningen zou meer woningen vrijmaken voor jongeren. Daarbij is het belangrijk om bestaande woningen te moderniseren en betaalbaar te houden.
- Vanuit de jongeren bestaat de behoefte om het huidige aanbod aan evenementen uit te breiden met evenementen die gericht zijn op samenkomen en nieuwe mensen leren kennen, maar niet per se muziek gerelateerd zijn. Er is dus meer diversiteit gewenst in het aanbod aan evenementen en evenementen die het hele jaar door gegeven kunnen worden.
- Een ander ding wat erg gemist wordt is een ruimte, plek, gebouw waar meerdere prioriteiten kunnen samenkomen in het centrum van het dorp. Een plek waar gewerkt en gestudeerd kan worden zonder dat je in een horecazaak hoeft te gaan zitten en je wordt aangekeken als je maar 1 drankje besteld. Een plek waar muzieklessen gevolgd kunnen worden, waar je een kopje koffie, thee of een biertje kan drinken en een plek waar ruimte is voor evenementen.

4.1.5 Tour Winterswijk 20 nov

Woningbouw en stadsontwikkeling

- Behoud van het oude postkantoor als pand.
- Meer seniorenwoningen om doorstroom te bevorderen.

4.1.6 Stakeholdersbijeenkomst 21 nov

Algemene uitdagingen en kansen:

- Doorstroming op de woningmarkt: Door de vergrijzing blijven ouderen vaak in grotere woningen wonen, wat gezinswoningen onbereikbaar maakt voor jongeren en jonge gezinnen. Er is een sterke behoefte aan gelijkvloerse en kleinere woningen voor ouderen, zoals hofjeswoningen met een mix van jong en oud. Dit kan de doorstroming bevorderen en de druk op de woningmarkt verlichten.
- Woningaanbod en locatie: Naast woningen voor ouderen is er ook vraag naar betaalbare starterswoningen voor jongeren en mogelijkheden voor mantelzorgwoningen. Locaties zoals oude voetbalvelden (Vosseveld), de Europalaan en leegstaande panden (zoals industriële locaties en zorgterreinen) worden genoemd als plekken voor nieuwe woningbouw.

- Herbestemming en flexibiliteit: Leegstaande gebouwen, zoals voormalige zorginstellingen, bedrijfspanden en boerderijen, kunnen een tweede leven krijgen als woningen. De gemeente moet hierbij zorgen voor flexibelere regelgeving en snellere procedures.
- Leefbaarheid en voorzieningen: Voorzieningen zoals het ziekenhuis, schouwburg De Storm en goede treinverbindingen maken Winterswijk aantrekkelijk voor zowel jong als oud. Het is cruciaal om deze voorzieningen te behouden en verder te versterken. Voor buurtschappen is bereikbaarheid en het behoud van basisvoorzieningen van groot belang om ze vitaal te houden.
- Er moet meer aandacht komen voor voorzieningen voor jongeren. Die hebben nu geen sociale binding meer.
- Op wijkniveau moet er meer een mix aan woningen komen, zodat er voor ieder een keuze is.
- Liever eerst de kern, maar achterdeur voor buitengebied openhouden. Aandachtspunt: versterken we bij inbreiding de klimaat problematiek?

Specifieke aandachtspunten:

- Sociale cohesie: Er is een voorkeur voor gemengde wijken waar jong en oud samenleven, wat de samenhang en levendigheid versterkt.
- Aantrekkelijkheid voor jongeren: Winterswijk moet aantrekkelijker worden gemaakt voor jongeren door voldoende woningen, meer levendigheid (kleinere kroegen, live muziek) en beter toegankelijke recreatiemogelijkheden.
- Natuur en duurzaamheid: Bij nieuwe bouwprojecten moet aandacht zijn voor vergroening, ecologisch bouwen en ruimte voor waterafvoer (klimaatadaptatie). Groene wijken met geveltuintjes en gezamenlijke tuinen worden als aantrekkelijk ervaren.

4.2 Wat zegt het beleid en ambtenaren?

Volkshuisvestingsprogramma

- Bevolkingsontwikkelingen, herstel van de economie, veranderende woonwensen en de hiermee samenhangende ontwikkelingen op de woningmarkt vragen om vernieuwing van de lokale woonvisie.
- Winterswijk gaat werken aan het opstellen van een nieuwe woonvisie, onder de naam volkshuisvestingsprogramma. Ook wordt er een woonzorgvisie opgesteld, als onderdeel hiervan.
- Zo moeten gemeenten met hun volkshuisvestingsprogramma inspelen op de woonbehoefte van aandachtsgroepen; mantelzorgontvangers- en verleners, mensen met een lichamelijke, verstandelijke of zintuigelijke beperking of psychisch kwetsbaren, uitstromers uit instellingen, maatschappelijke opvang en de jeugdhulp, exgedetineerden, dreigend dak- en thuislozen, stoppende sekswerkers, statushouders, ouderen, arbeids-migranten, studenten en woonwagenbewoners.

Regionale samenwerking

- Regionaal zijn we nu bezig met het opstellen van een regionale woonzorgvisie, regionale huisvestingsverordening en aanvullende zaken op de Regionale Woonagenda Achterhoek 2023-2030. Daarnaast speelt nu ook de realisatie van Woondeal B (het vervolg op het vastgestelde beleid van december 2022). Ook zijn er diverse werkgroepen actief op gebied van leefbaarheid, biobased bouwen en betaalbaarheid.

- In de Regionale Woonagenda 2023-2030 wordt onder andere aandacht besteed aan versnelling van de woningbouw, betaalbaar en levensloopbestendig wonen, duurzaam bouwen, voorzieningen voor spoedzoekers en het nog meer toekomstbestendig maken van de bestaande woningvoorraad. Ook worden verbanden gelegd met (ruimtelijke) opgaven en regionale ambities die in het verlengde liggen van wonen (zoals de arbeidsmarkt, circulariteit en wonen met zorg).

Betaalbare woningen voor alle doelgroepen

- Winterswijk wil dat iedereen in Winterswijk een passende woning kan vinden.
- De vergrijzing in Winterswijk zorgt voor een toenemende vraag naar levensloopgeschikte of toegankelijke woningen. De verwachting is dan ook dat de trend van zorg aan huis gaat doorzetten. Mensen met een zorgvraag wonen steeds vaker en ook langer thuis.
- Winterswijk wil het inwonertal behouden en nieuwe doelgroepen aantrekken door woningen van goede kwaliteit te bouwen voor jongeren, jonge gezinnen en ouderen.
- Sociale huisvesting voor jongeren met lage inkomens en ouderen die zelfstandig willen blijven wonen wordt een prioriteit.
- Het bevorderen van levensloopbestendig maken van bestaande woningen en het zorgen voor voldoende sociale huurwoningen.
- We gaan de bestaande woningvoorraad verbeteren.
- We willen het aantal inwoners laten groeien, dit doen we onder andere door woningen toe te voegen waar behoefte aan is met voldoende kwaliteit.
- Er is een groeiende vraag naar woningen voor arbeidsmigranten, waarbij flexibele woonvormen op aangewezen locaties gewenst zijn.

Verduurzaming woningvoorraad

- Winterswijk wil zo snel mogelijk energieneutraal zijn, uiterlijk in 2050.

Aantrekkelijke woonomgeving

- Gemeente zet in op een groene, kwalitatieve woonomgeving met goede voorzieningen en recreatie, zowel voor het buitengebied als de stad.
- Het buitengebied krijgt meer nadruk op wonen en werken, passend bij het landschap.

Wonen met zorg

- Er is een beoordelingskader voor wonen met zorg, met als doel inzicht te geven in de verhouding tussen vraag en aanbod wonen met zorg in Winterswijk.
- Langere aanrijdtijden van zorgverleners door bevolkingskrimp en vergrijzing in het buitengebied worden aangepakt via samenwerking tussen zorginstellingen.

Duidelijke voorzieningenstructuur

- Duurzame voorzieningenstructuur op lange termijn, met duidelijke verdeling van wijkcentra en dagelijkse winkels nabij supermarkten.
- Verbetering van verbindingen tussen wijken en voorzieningen.

Ondersteuning binnen de wijk

- De gemeente richt zich op het tegengaan van eenzaamheid, vooral onder 65-plussers, door meer ontmoetingspunten en maatschappelijke functies te creëren.

Bouwen

- Woningaanbod in het buitengebied wordt voorzichtig toegelaten om leegstand in de bebouwde kom te voorkomen.
- Permanente bewoning van recreatiewoningen blijft verboden, met enkele uitzonderingen zoals tijdelijke huisvesting.

Toekomstbestendige Gemeenschap

- Winterswijk streeft naar een duurzame balans tussen wonen, werken, recreëren en zorg in een landschap dat stedelijke voorzieningen en natuur combineert.
- Begeleiding van Bevolkingskrimp: Gericht op leefbaarheid en kwaliteit met focus op levensloopbestendige woningen en het transformeren van panden om woningvraag en -aanbod in balans te houden.
- Toekomstbestendige Arbeidsmarkt: Stimuleren van duurzame en innovatieve werkgelegenheid, door bedrijven te concentreren en bedrijventerreinen te vergroenen, voor een harmonieuze leef- en werkomgeving.

5 - BEREIKBAAR EN TOEGANKELIJK

5.1 Wat zeggen inwoners, ondernemers en stakeholders?

5.1.1 Wensprikker en opgaveprikker

- De bereikbaarheid van Winterswijk is goed, maar er zijn zeker kansen voor verbetering.
- In de prikkers wordt veel aandacht besteed aan het creëren van voetgangersvriendelijke zones en gescheiden fietspaden, waarbij de voetganger en fietser als prioriteit nummer één worden beschouwd.
  - Een aantal respondenten pleit voor een maximumsnelheid van 30 km per uur binnen de bebouwde kom om de verkeersveiligheid te bevorderen, terwijl anderen ervoor zijn om bepaalde wegen, zoals de Groenloseweg en Vredensweg, als 50 km-zones in te richten.
  - Ook het plaatsen van flitspalen wordt genoemd als een maatregel om de verkeersveiligheid te verbeteren.
  - Daarnaast wordt gesuggereerd om de Vredensweg te verbreden, aangezien deze momenteel als smal wordt ervaren. De verbinding tussen de Parallelweg en de Spoorstraat, evenals de Dingstraat, wordt als belangrijk aandachtspunt benoemd, en er zijn ideeën om de Spoorstraat door te trekken naar de Parallelweg voor betere bereikbaarheid.
  - Er is veel discussie over de parkeerbehoefte in het centrum: moet de auto het centrum uit of verdient deze juist meer ruimte? Voorstanders van behoud van parkeerplaatsen wijzen op het belang voor minder mobiele mensen die afhankelijk zijn van hun auto.
- Ook is er in de enquête veel aandacht voor het openbaar vervoer, waarbij respondenten aangeven behoefte te hebben aan meer bushaltes in het centrum en verbeteringen aan het treinstation, zoals deelfietsen en een betere verbinding met Duitsland. Tot slot wordt het verbreden van de Bataafseweg genoemd, zodat de Vredensweg niet langer door vrachtwagens en landbouwvoertuigen wordt gebruikt voor doorgaand verkeer.

5.1.2 Zomer enquête (stellingen)

- 51% van de inwoners is van mening dat parkeren niet centraal zou moeten staan bij centrumontwikkeling.
- 53% van de inwoners is van mening dat parkeren rondom het centrum nu niet handig is ingericht.
- 44% is voor het investeren in extra parkeerplekken. 36% is het hier mee oneens.
- 58% ziet kansen om het verplaatsen van huidige parkeerplaatsen om zo het centrum aantrekkelijk te kunnen maken.
- 46% vind de indeling van het centrum niet logisch maar ziet geen noodzaak tot verandering, gezien andere opgaven.

Aanvullend op de stellingen zijn er diverse opmerkingen geplaatst. Een samenvatting hiervan.

- Bereikbaarheid en openbaar vervoer: Er zijn zorgen over de bereikbaarheid van de gemeente, wat de noodzaak voor verbeteringen in het openbaar vervoer onderstreept. Investeringen in transport zijn cruciaal voor de mobiliteit van de inwoners en de economische groei van Winterswijk. Het verbeteren van de verbindingen zal niet alleen de kwaliteit van leven verhogen, maar ook nieuwe kansen creëren voor bewoners en ondernemers.

5.1.3 Bijeenkomst ouderencentrum 14 nov

- Vervoermogelijkheden: Er is behoefte aan toegankelijke vervoersmogelijkheden voor ouderen, zoals veilige fiets- en wandelroutes. Een aanvullend zebrapad bij drukke plekken zoals de Jumbo en AH werd aanbevolen.
- Verbeteringen voor parkeren en toegankelijkheid: Meer parkeerplaatsen dicht bij het centrum en speciaal voor senioren gereserveerde plekken. Het handhaven van goed parkeren is belangrijk om overlast te voorkomen. Verder wordt gepleit voor veiligere voetpaden (stoepen zijn ongelijk, gevaarlijk voor rollators), veiligere oversteekplaatsen en bredere fietspaden (voor bv driewielers). Tot slot kan de bereikbaarheid verbeterd worden door goede bewegwijzering naar grote parkeerplaatsen. Of grote parkeerplaats buiten centrum met busje naar het centrum.
- Openbaar vervoer: Het openbaar vervoer naar belangrijke voorzieningen zoals het ziekenhuis is van groot belang, vooral voor ouderen die minder mobiel zijn. Er moet ook aandacht zijn voor de veiligheid van voetgangers in het centrum.

5.1.4 Brainstormbijeenkomst WiJZ 1 okt (college en Winterswijkse jongeren)

- Bereikbaarheid is een veelgenoemd punt, wat van twee kanten belangrijk is. Inwoners van Winterswijk moeten zich gemakkelijk kunnen verplaatsen naar hun werk in de regio, maar ook moeten Winterswijkse bedrijven goed bereikbaar zijn voor werknemers uit de regio en natuurlijk voor logistiek verkeer van en naar het bedrijf. Ook is het een idee om meer te doen met onze ligging ten opzichte van Duitsland. De bereikbaarheid moet goed zijn, maar ook de samenwerking of de mogelijkheden tot samenwerking mogen duidelijker vermeld worden.

5.1.5 Tour Winterswijk 20 nov

Mobiliteit en toegankelijkheid

- Zorgen over gemeentelijke rotondes, stoplichten, fietspaden en voetpaden.
- Positieve referentie aan Barneveld, waar fietspaden en voetpaden gecombineerd worden voor meer gebruiksgemak, ook voor scootmobielen.
- Oversteekplaats Rondweg bij het ziekenhuis voor fietsers en scootmobielen.
- Zorgen over fietsers met fatbikes en behoefte aan meer handhaving.
- Drukte in het centrum op zaterdag.

Centrum en bereikbaarheid

- Voorstel om ondernemers uit het centrum centraal te laten parkeren, bijvoorbeeld bij de Storm.
- Idee om koeriers en bestelbusjes uit het centrum te weren door afsluiting met paaltjes.
- Waarschuwing om terughoudend te zijn met autoluw maken van het centrum, vanwege bevoorrading.
- Investeren in een praktisch en groen centrum, met nabijgelegen parkeerplaatsen.
- Vrijheidspark wordt gezien als loze ruimte met mogelijkheden voor betere benutting.

Verkeersveiligheid en plannen

- Zorgen over aanpassing van de Vredenseweg en verlaging van de maximumsnelheid.
- Kritiek op het proces rondom aanwijzing van nieuw bedrijventerrein.

5.1.6 Stakeholdersbijeenkomst 21 nov

Algemene uitdagingen en kansen:

- Verkeersveiligheid: Er zijn zorgen over knelpunten in het verkeer, zoals gevaarlijke rotondes, oversteekplaatsen (bijvoorbeeld bij de Plus en Lidl) en de spooronderdoorgang. Er is behoefte aan meer zebrapaden en veilige loop- en fietsroutes, vooral richting het centrum.
- Parkeren: Parkeervoorzieningen moeten beter georganiseerd worden. Grote parkeerplaatsen aan de rand van het centrum kunnen beter toegankelijk en zichtbaar worden gemaakt. Opties zoals gebruik van bedrijfsparkeerplaatsen in het weekend kunnen hieraan bijdragen.
- Fietsinfrastructuur: Er is behoefte aan meer fietsparkeerplaatsen en bredere, beter onderhouden fietspaden. Handhaving op foutparkeren van fietsen is ook een aandachtspunt.
- Bereikbaarheid buurtschappen: Voor de leefbaarheid van buurtschappen is goede bereikbaarheid essentieel, vooral voor ouderen die afhankelijk zijn van openbaar vervoer of alternatieven zoals beltaxi's.
- Openbaar vervoer: De bereikbaarheid van omliggende steden per trein en bus moet behouden blijven, vooral voor jongeren die voor studie of werk vaak pendelen. De bereikbaarheid van Winterswijk kan verbeteren door het invoeren van een dienstregeling voor bussen met frequentere verbindingen, ook in het weekend en de avond. Het ontbreken van een spoorlijn naar Enschede of Duitsland wordt gezien als een gemis.
- Hulpdiensten en verkeersveiligheid: Bereikbaarheid voor hulpdiensten is essentieel. Er moet worden nagedacht over de invloed van nieuwe ontwikkelingen op de bereikbaarheid van bijvoorbeeld het ziekenhuis en brandweer. Het verbeteren van verkeerssituaties en het aanpassen van infrastructuur, zoals het vermijden van drempels, kan bijdragen aan snellere hulpverlening. Bereikbaarheid voor Hulpdiensten: Ruimtelijke inrichting moet rekening houden met de bereikbaarheid voor hulpdiensten. Initiatieven zoals knarrenhof kunnen problematisch zijn voor hulpdiensten als ze slecht bereikbaar zijn.
- Innovatie in mobiliteit: Innovatieve mobiliteitsoplossingen, zoals deelauto's, elektrische fietsen en slimme mobiliteitstoepassingen, kunnen de interne mobiliteit verbeteren en het gebruik van privéauto's verminderen.
- Verbeteren van looproutes naar het centrum.

Specifieke aandachtspunten:

- Groen en mobiliteit: Mobiliteitsvraagstukken kunnen gecombineerd worden met vergroening en klimaatadaptatie, bijvoorbeeld door groenstroken langs wegen en parkeerplaatsen waterdoorlatend te maken.
- Minder auto's in woonwijken: In nieuwe woonwijken kan bewust gekozen worden voor minder ruimte voor auto's en meer groen, wat de leefbaarheid verhoogt.

5.2 Wat zegt het beleid en ambtenaren?

- **Verbetering verkeersveiligheid:** De gemeente richt zich op het aanpakken van gevaarlijke verkeerslocaties, zoals kruispunten en provinciale wegen (N318, N319), die al in 2015 zijn aangepakt.
- **Aandacht voor risicovolle plekken:** Speciale aandacht voor schoolroutes, zoals Schimmelpennincklaan, Laan van Hilbelink en andere wegen rondom scholen.
- **Fiets als alternatief:** Veilig fietsnetwerk en stallingsmogelijkheden worden ontwikkeld om de fiets een veilig alternatief voor de auto te maken. Belangrijke aspecten: samenhang, veiligheid, herkenbaarheid, comfort en aantrekkelijkheid van fietsroutes.
- **Veilige bereikbaarheid van voorzieningen:** In de structuurvisie wordt gestreefd naar veilige bereikbaarheid van voorzieningen vanuit alle wijken, met nadruk op lokale voorzieningen en een duidelijke langzaamverkeersstructuur naar het centrum.

Parkeren in centrum en wijken

- Parkeren Centrum: Nieuwe parkeerrouting aangewezen voor grotere parkeerplekken in het centrum (Vredenseweg, Zonnebrink, Dingstraat, Stationsweg) en optimalisatie van dubbelgebruik.
- Parkeren Wijken: Focus op voldoende parkeercapaciteit op acceptabele afstand van woningen, met nadruk op wijken zoals De Pas, Pelkwijk, Sholtenenk, etc.
- Fietsparkeren: Verbetering van fietsvoorzieningen dicht bij bestemmingen zoals stations, scholen en winkels, met voldoende stallingen, overdekt en goed onderhouden.

Goede doorstroming verkeer

- Verkeersstructuur: Verbetering van verkeersdoorstroming, met aandacht voor zuidelijke Bataafseweg (boven landelijke richtlijn), en ontmoedigen van korte autoritten door fietsverkeer te faciliteren.
- Spoorwegovergangen: Beperken van barrièrewerking van spoorwegovergangen, met optie om Misterstraat overweg af te sluiten.

Beter en veiliger met de fiets

- Focus op veilige fietsverbindingen tussen het buitengebied, centrum en voorzieningen, inclusief extra fietspaden langs grote wegen en het afwaarderen van autowegen ten gunste van fietsers.

Streven naar veilig en bereikbaar Winterswijk voor alle verkeersdeelnemers.

- Nieuw beleid zal voor wat infrastructuur gedeeltelijk veranderen: niet alle wegen zullen nog een snelheidsregime van 50 km/h kennen in de toekomst; 80% van het wegennet (of meer) zal worden afgewaardeerd richting de 30 km/h (ook landelijke trend).

- Het borg staan voor goed / het verbeteren van openbaar vervoer in Winterswijk of de aansluitingen naar Groenlo, Aalten krijgen meer aandacht. Denk aan een onderzoek naar een de (on)mogelijkheden van een buslijn Aalte – SKB – station Winterswijk.
- Idem voor fietsers en fietsen van / naar het centrum met duidelijke oversteken (maakt niet uit wel of niet in de voorrang) en stallingsvoorzieningen (ook bij andere voorzieningen en locaties!).
- Het onderzoeken van mogelijkheden voor een goede overstap auto / fiets <-> openbaar vervoer.
- In de toekomst zou het goed kunnen zijn dat de steengroeve een nationale trekpleister wordt; verkeer daarnaartoe faciliteren is dan een opgave.
- Verkeer op bedrijventerreinen (veiligheid en bereikbaarheid)
- Buitengebied (veel recreatieve waarde, er wonen mensen, ondernemers verdienen er het brood, wel of niet verharde wegen, wel of niet verlichting, verkeersveiligheid, bermonderhoud, bijhouden van zandwegen)

De samenwerking met de regio staat buiten kijf.

- Samen inzetten voor een goed openbaar vervoer, doorstroming op de provinciale wegen (N318, N319 en N18), ook voor de bereikbaarheid van het SKB.
- De gemeente neemt actief deel aan diverse werkgroepen in regionaal verband die bezig zijn met openbaar vervoer, verkeersveiligheid, fietsverbindingen, de N18.
- Daarbij wijzen wij externen duidelijk op het gegeven dat Winterswijk met zeg 25.000 inwoners een voorzieningenniveau kent voor 75.000 inwoners. Dat is echt uniek voor dit deel van de Achterhoek.

6 - DUURZAAM, ENERGIENEUTRAAL EN CIRCULAIR

6.1 Wat zeggen inwoners, ondernemers en stakeholders?

6.1.1 Zomer enquête (stellingen)

Groen in Winterswijk:

- Inwoners en organisaties zijn het eens over het belang van vergroening.
- Groen verbetert de verblijfskwaliteit en draagt bij aan een gezonde, uitnodigende leefomgeving.
- Winterswijk is omringd door een rijke groene omgeving, die gewaardeerd wordt.

Vergroening van het centrum:

- Parken worden gezien als kans om Winterswijk te vergroenen door deze met elkaar te verbinden.

Duurzaamheid:

- Er is behoefte aan het verduurzamen van Winterswijk onder inwoners door middel van vergroenen van Winterswijk.
- Voorstellen om duurzame keuzes aantrekkelijker te maken voor inwoners, bijvoorbeeld door subsidies voor zonnepanelen beter te reguleren.
- Ondernemers pleiten voor meer aandacht voor energieneutraal maatschappelijk vastgoed.

6.1.2 Tour Winterswijk 20 nov

- Belang van natuurbehoud voor recreatie en economie.
- Zorgen over warmtetransitie en de effectiviteit van voorgestelde maatregelen.
- Tegenstand tegen windmolens vanwege niet-duurzaam materiaal en productie in China.
- Belang van doordachte milieumaatregelen.

6.1.3 Brainstormbijeenkomst WIJZ 1 okt (college en Winterswijkse jongeren)

- Wonen in energiezuinige en milieuvriendelijke woningen wordt gewaardeerd, vooral als dat op lange termijn kosten bespaart.
- Er is interesse in innovatieve bouwmethoden zoals prefab, die snel, betaalbaar en duurzaam zijn.

6.1.4 Stakeholdersbijeenkomst 21 nov

- Brandveiligheid en duurzaam wonen: Er zijn zorgen over de impact van de energietransitie op brandveiligheid, vooral door de opkomst van elektrische laadstations en zonnepanelen. Wetgeving rond deze onderwerpen moet worden aangescherpt om de risico's te beheersen. Ook creatieve isolatiemethoden kunnen brandveiligheid in gevaar brengen.

- Sociale duurzaamheid: Duurzaamheid moet toegankelijk blijven voor lagere inkomensgroepen, die anders de kosten van verduurzaming niet kunnen dragen. Er is behoefte aan flexibele regelgevingen om verduurzaming voor particuliere woningen haalbaar te maken.
- Woningvoorraad en verduurzaming: De focus moet eerst liggen op het verbeteren van de isolatie van woningen en de basisinfrastructuur, zoals het terugdringen van energieverbruik, voordat geavanceerdere oplossingen zoals bodemenergiesystemen geïntroduceerd worden.
- Energietransitie in relatie tot woningbouw is een belangrijk thema.

6.2 Wat zegt het beleid en ambtenaren?

- Zo snel mogelijk een energieneutrale Achterhoek, uiterlijk in 2050. In 2013 ondertekenden de acht Achterhoekse gemeenten het Akkoord van Groenlo om een energieneutrale regio te bereiken door energiebesparing en hernieuwbare energieproductie.
- Regionaal werken we met de andere gemeenten in de Achterhoek samen aan de energietransitie, dit is vastgelegd in het Akkoord van Groenlo (3.0) (visie) en het Regionaal Uitvoeringsprogramma Energietransitie Achterhoek. Dit uitvoeringsprogramma omvat concrete doelen voor de gebouwde omgeving voor zowel energie besparen als opwekken t/m 2030.
- De Achterhoek blijft vol inzetten op de energietransitie. Wij willen de energietransitie aanjagen, stimuleren en de juiste voorwaarden scheppen om deze samen met inwoners, onderwijsinstellingen, (maatschappelijke) organisaties en bedrijven waar te maken.
- Er zijn vanuit regionale uitvoeringsprogramma energietransitie duidelijke doelen tot 2030 gesteld:
  - Besparing warmtevraag t.o.v. 2022 door isolatie
  - Besparing warmtevraag via aardgasvervanging.
  - Verdubbeling van het aantal huizen met zonnepanelen
  - Besparing op aardgasverbruik van gebouwen
  - Verdubbeling van zon op gebouwen
  - Opgave wind/zon op veld via de RES
  - Oftewel totaal +/- 350TJ (TeraJoule) aan besparing/duurzame opwek/aardgasvervanging te realiseren in de gebouwde omgeving t/m 2030 van Winterswijk en 275 TJ aan grootschalige duurzame opwek in Winterswijk.

Aardgasvrije gebouwde omgeving

In algemene zin kunnen we de exacte invulling nog niet overzien, maar weten we wel dat iedere woning/gebouw/straat/wijk de komende jaren aangepakt zal moeten worden om 'aardgasvrij ready' te worden en dat we daarna overstappen naar een aardgasvrije warmteoplossing. Netcongestie en opslag van energie zijn daarbij belangrijke uitdagingen. In 2021 heeft Winterswijk de Transitievisie Warmte (TVW) vastgesteld, deze wordt uiterlijk in 2026 geactualiseerd via het Warmteprogramma binnen de Omgevingswet. Hiermee worden plannen en het tijdspad (verder) bepaald voor het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving.

Klimaatneutraal Winterswijk in 2050

- Winterswijk streeft naar een klimaatneutrale gemeente in 2050, met een focus op energiebesparing en duurzame opwek via zonne-energie. 55% CO2-besparing in 2030 is hierbij een streven. Dit loopt gelijk aan het landelijk beleid.
- De energiemix is gebaseerd op de Trias Energetica (maximaal besparen, daarna duurzame opwekking, en windenergie als laatste optie).
- Focus op zon op dak en zon op veld, geen windenergie.

Energiebesparing en verduurzaming van gebouwen

- Uitgebreide hulp en ondersteuning van inwoners via het Centrum Duurzaam Winterswijk (tevens energieloket), bijvoorbeeld qua aanvragen subsidies en leningen.
- Stimuleringsmaatregelen voor verduurzaming, zoals energiecoaches, subsidieregelingen, leenfaciliteiten en individuele en wijkgerichte aanpakken.
- Focus op isolatie en duurzame energie opwekking (zon op dak), aardgasvervanging waar mogelijk.
- De gemeente Winterswijk ontvangt veel geld van het Rijk voor het verbeteren van de gebouwde omgeving op het gebied van de energietransitie. Hiermee ontwikkelen we verschillende beleidsinstrumenten zoals subsidieregelingen, waarmee woningeigenaren hun woningen kunnen verbeteren.

Infrastructuur voor energieopslag en distributie

- Kan significante invloed gaan hebben op (de inrichting van) de gebouwde omgeving. Wordt aan gewerkt met/door stakeholders (zoals Liander), netcongestie is nu al een beperkende factor (hoge prioriteit). Plaatsing van 50% extra elektriciteitshuisjes en netverzwaring is al gaande, Energieopslag staat nog in de kinderschoenen. Ook (collectieve) oplossingen voor zowel energieopslag als distributie (warmtenet) worden bekeken.

Draagvlak en participatie

- Vinden we heel belangrijk, ook vastgelegd in bijvoorbeeld beleid zonnevelden (minimale participatie). Zonder draagvlak geen energietransitie. De transitie moet haalbaar en betaalbaar zijn.

Klimaatbestendigheid en ruimtelijke kwaliteit

- Koppelkansen natuurlijk zoveel mogelijk benutten.

Elektrisch rijden:

- Winterswijk faciliteert de uitbreiding van laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen met voldoende laadpalen en toegang tot het elektriciteitsnet.

Circulariteit

- Nederland heeft de ambitie om in 2050 circulair te zijn en in 2030 de helft minder grondstoffen te gebruiken. In een circulaire economie hebben we nauwelijks afval en wordt bijna alles gemaakt met herbruikbare grondstoffen. Producten en gebouwen worden op zo'n manier ontworpen dat zo min mogelijk grondstoffen nodig zijn. Producten en grondstoffen worden zo lang mogelijk gebruikt en daarna hoogwaardig verwerkt. Daarmee brengen we het grondstoffengebruik weer binnen de draagkracht van de

aarde. Op die manier blijft Nederland en daarmee de Achterhoek en Winterswijk ook voor toekomstige generaties leefbaar.

- De gemeente Winterswijk is onderdeel van de regio Achterhoek. Deze regio is in 2021 officieel aangewezen als SDG-regio. Hiermee zette de Achterhoek samen met de provincie Gelderland als eerste regio in Nederland stappen om de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties, ook wel SDG's genaamd (Sustainable Development Goals) in te zetten voor toekomstige beleidskeuzes in de Achterhoek. De SDG's zijn een mondiaal kompas voor uitdagingen als armoede, onderwijs en de klimaatcrisis. Van het zelf kunnen leven in een gezonde omgeving – met schone lucht, toegang tot sport en onderwijs, gezonde voeding en goede zorg dichtbij – tot het zorgen voor werk, gezond eten en onderwijs via ondernemers in andere landen. En zorgen voor minder uitstoot, door bijvoorbeeld technologische innovaties. Totaal 17 doelen die de wereld verbeteren, dichtbij en ver weg.

Milieu

- Geur: Geurhinder kan afkomstig zijn van agrarische of industriële bedrijven. Voor industriële bedrijven volgen we op dit moment het geurbeleid van de provincie. Voor geur gelden de wettelijke uitgangspunten en het provinciaal beleid. Dit beleid is er opgericht om toekomstige hindersituaties te voorkomen.
- Bodemkwaliteit: de bodem is geschikt voor wat we erop doen. We voorkomen nieuwe verontreinigingen of aantastingen en beheren historische verontreinigingen op doelmatige wijze. We beschermen het grondwater en onderzoeken hoe we met het intrekgebied rondom het waterwingebied omgaan. De Wet bodembescherming houdt op te bestaan en bodem wordt eveneens geregeld onder de Omgevingswet. Wij kunnen gebruik maken van landelijke bodemregels en met betrekking tot een aantal onderwerpen, zoals de aanwezigheid van natuurlijk arseen in de Achterhoekse bodem, hanteren wij regionaal beleid. Uitgangspunt van dit beleid is dat de bodemkwaliteit in de Achterhoek niet verslechterd.
- Omgevingsveiligheid: In woongebieden zijn nieuwe risicobronnen of uitbreiding van bestaande risicobronnen niet wenselijk en ook niet nodig omdat er in andere gebieden voldoende mogelijkheden zijn. Nieuwe kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten in woongebieden worden in beginsel niet belemmerd door risicobronnen, behalve voor zover het nieuwe kwetsbare objecten met minder zelfredzame personen binnen de 100% letaliteitcontour betreft. In het buitengebied en op bedrijven- en industrieterreinen is een toename van het groepsrisico toegestaan door zowel nieuwe risicobronnen als uitbreiding van bestaande risicobronnen, maar ook door vestiging van nieuwe kwetsbare objecten binnen het aandachtsgebied. Voor kwetsbare objecten met minder zelfredzame personen binnen de 100% letaliteitcontour gelden dezelfde beperkingen als binnen woongebieden. De gebiedsgerichte benadering biedt voldoende mogelijkheden en kansen binnen de algemene veiligheidsambitie "ruimte voor economische ontwikkelingen". Binnen de woongebieden is en blijft "veilig wonen" echter het uitgangspunt.
- Landbouw en gezondheid: Gewenste afstand tot woningen/ziekenhuizen en intensieve veehouderijen (bedrijven met bedrijfsoppervlakte van meer dan 250 m2) /geitenhouderij. Voor geitenhouderij wordt gezondheidsrisico's onderzocht. We worden via de provincie geïnformeerd. Spuitzones tussen gewassen en woningen vastleggen. ODA is bezig advies hoe om te gaan met spuitzones.

7 - ECONOMISCH VITAAL

7.1 Wat zeggen inwoners, ondernemers en stakeholders?

7.1.1 Wensprikker en opgaveprikker

- Een aantrekkelijk en levendig winkelcentrum is belangrijk voor zowel ondernemers als bewoners. Ondernemers spelen hierin een sleutelrol door hoogwaardige voorzieningen, winkels en horecazaken te creëren.
- Hoewel bewoners Winterswijk graag groener zien, wordt de behoefte aan meer parkeerplaatsen ook vaak genoemd, waarbij de bereikbaarheid van het centrum een belangrijk thema is.
- Er is een wens om het centrum compacter te maken en resterende winkels naar het kernwinkelgebied te verplaatsen. De diversiteit aan voorzieningen, zoals medische, sociale en culturele functies, komt veel terug.
- Belangrijke voorzieningen die behouden moeten blijven zijn het ziekenhuis, het winkelcentrum, bovenlokale functies en het nationaal landschap.
- Daarnaast wordt er ook aandacht gevraagd voor duurzame uitbreiding van bedrijventerreinen, met respect voor de natuur en aansluiting op het buitengebied.
- Er ligt een kans om de economische aantrekkingskracht van Winterswijk te versterken door werkgelegenheid te vergroten en intensiever samen te werken met omliggende gemeenten om de regiofunctie te benutten.

7.1.2 Zomer enquête (stellingen)

- 53% is tegen het bouwen van meer recreatieparken in Winterswijk.
- 60% van de inwoners vindt het belangrijk om te bouwen voor nieuwe medewerkers en het bedrijfsleven, om zo aantrekkelijk te blijven.

Aanvullend zijn er ook nog opmerkingen geplaatst.

- Beperkingen op bedrijfsuitbreiding: Veel inwoners zijn tegen de uitbreiding van industrieterreinen en pleiten voor het herbestemmen van bestaande industriële locaties. Respondenten vinden dat de focus moet liggen op het behouden van het natuurlijke landschap en het voorkomen van verdere versnippering van het buitengebied.

7.1.3 Tour Winterswijk 20 nov

- Zorgen voor voldoende winkelaanbod.

7.1.4 Brainstormbijeenkomst WijZ 1 okt (college en Winterswijkse jongeren)

- Bereikbaarheid is een veelgenoemd punt, wat van twee kanten belangrijk is. Inwoners van Winterswijk moeten zich gemakkelijk kunnen verplaatsen naar hun werk in de regio, maar ook moeten Winterswijkse bedrijven goed bereikbaar zijn voor werknemers uit de regio en natuurlijk voor logistiek verkeer van en naar het bedrijf. Ook is het een idee om meer te doen met onze ligging ten opzichte van Duitsland. De bereikbaarheid moet goed zijn, maar ook de samenwerking of de mogelijkheden tot samenwerking mogen duidelijker vermeld worden.
- Er moeten in Winterswijk voldoende diverse bedrijven zijn, zowel qua omvang als de mix van collega's. Een bedrijf moet doorgroeimogelijkheden en opleidingsmogelijkheden 9 kunnen bieden. Misschien kan er meer samengewerkt worden met de middelbare school of met een hogeschool of universiteit.
- Thuiswerken is op dit moment natuurlijk helemaal normaal geworden. Bedrijven moeten dat faciliteren, maar ook Winterswijk moet er geschikt voor zijn. Iedereen wil thuis een goede internetverbinding hebben en overal moet er voldoende mobiel bereik zijn. Op veel plaatsen lijkt dat wel in orde, maar er zijn nog steeds locaties in onze gemeente waar het vaker niet dan wel werkt.
- De gemeente kan de werkgelegenheid in de regio beter faciliteren door inzichtelijk te maken welk werk er allemaal mogelijk is in de regio.
- Om fysieke winkels in het centrum te behouden werd een idee opgeworpen om populaire merken uit de regio of stad actief naar Winterswijk te halen, vast of tijdelijk in de vorm van een pop-up store. Want veel mensen vertrekken naar een andere stad om te winkelen vanwege het winkelaanbod. Nu is dat winkelaanbod voor het dorp Winterswijk echt heel goed, maar door te experimenteren met pop-up stores komt er misschien een ander publiek naar het dorp en doordat deze winkels bezocht worden, worden daarbij ook direct kleinere lokale winkels bezocht. Want als je voor een winkelervaring naar het dorp gaat, bezoek je bijna nooit één winkel. Hoe dan ook: het behouden van dit al bestaande winkelaanbod met lokale ondernemers wordt als heel belangrijk ervaren.

7.2 Wat zegt het beleid en ambtenaren?

Aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt:

- Verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en lokale werkgelegenheid om jongeren kansen te bieden in Winterswijk en economische participatie te bevorderen.
- Dynamische en Geclusterde Winkelgebieden: Ontwikkelen van een bruisend en onderscheidend centrum met een gevarieerd winkelaanbod dat bezoekers en inwoners aantrekt.
- Toekomstbestendige Maatschappelijke Voorzieningen: Door samenwerking tussen cultuur-, zorg-, sport- en onderwijsinstellingen worden voorzieningen versterkt en blijft de infrastructuur bereikbaar en betaalbaar.

Economie en behoud van het nationaal landschap:

- Combineren van economische groei met behoud van natuur en cultuur, inclusief het stimuleren van toerisme dat de regionale identiteit versterkt
- Recreatie voor Alle Generaties: Uitbreiden van recreatiemogelijkheden gericht op senioren en gezinnen, gebruikmakend van cultuurhistorische en natuurlijke elementen.

Versterking van het kernwinkelgebied:

- Concentratie recreatief aanbod: Misterstraat, Wooldstraat, en de zuid- en westzijde van de Markt.
- Kwaliteitsimpuls Notaristuin/Bossesteeg: Meerwaarde creëren met mode, luxe, en kwaliteitsvolle horeca.
- Markt als hart van het centrum: De Markt wordt het centrale punt van het dorp.
- Groenere winkelstraten: Meer groen in de winkelstraten.
- Eenduidig straatmeubilair: Uniforme uitstraling die bijdraagt aan een hogere belevingswaarde, inclusief kunstwerken.
- Spoorzone als nieuw gezicht: Ruimte voor grotere functies en projecten.
- Aantrekkelijkere warenmarkt: Herinrichting van de markt en looproute.

8 - GEZOND, INCLUSIEF EN VEILIG

8.1 Wat zeggen inwoners en ondernemers?

8.1.1 Wensprikker en opgaveprikker

- door zowel inwoners als organisaties als een belangrijke voorwaarde voor leefbaarheid wordt gezien.
- Een veelbesproken onderwerp is de verkeersveiligheid, vooral omdat Winterswijk een plek is waar kinderen graag spelen. Specifieke locaties, zoals de Europalaan, worden aangeduid als gevaarlijk en er zijn kansen voor verbeteringen in de verkeersveiligheid.
- Naast verkeersveiligheid wordt sociale veiligheid vaak benoemd, met een duidelijke wens onder sommige inwoners voor meer handhaving en politie, bijvoorbeeld om vuurwerkoverlast tegen te gaan. Daarnaast zien inwoners en organisaties kansen voor verbetering in de zorg.
- Er is een pleidooi voor het behoud van het ziekenhuis, met ideeën om het contact in de zorg eenvoudiger te maken. De wens om zorg laagdrempeliger en toegankelijker te maken, is breed gedeeld, waarbij menselijk contact en duidelijke aanspreekpunten in de wijk als waardevol worden beschouwd. Het voortbestaan van het streekziekenhuis is cruciaal, aangezien acute zorg dichtbij een belangrijke behoefte is.
- Kansen voor sociale cohesie: Respondenten zien volop mogelijkheden om de saamhorigheid in Winterswijk te verhogen.
- Focus op sport en evenementen: Zowel inwoners als organisaties willen meer investeren in sport, spel, evenementen en entertainment.
- Hoogwaardige sportvoorzieningen: Inwoners waarderen sportvoorzieningen omdat sport mensen samenbrengt en gezond is.
- Aandacht voor jongeren: Er is een duidelijke behoefte om meer aandacht te besteden aan jongeren, zodat zij zich in Winterswijk kunnen vestigen.
- Investeren in verblijfskwaliteit voor jongeren: De verblijfskwaliteit voor jongeren moet verbeterd worden om te zorgen dat zij in Winterswijk willen blijven wonen.
- Uitgaansgelegenheden: Het optimaliseren van uitgaansgelegenheden voor jongeren wordt genoemd als belangrijke investering om jongeren aan de regio te binden.
- Cultuur speelt ook een belangrijke rol in de prikkers; er zijn ideeën voor de realisatie van een aantrekkelijk theater in Winterswijk, wat zowel de verblijfskwaliteit van het gebied als de economische aantrekkingskracht kan vergroten, zowel voor inwoners als bezoekers van buitenaf.
- Respondenten is gevraagd naar hoe zij denken dat een 'Inclusief Winterswijk' eruitziet en hoe de saamhorigheid versterkt kan worden. Respondenten zien volop kansen om de sociale cohesie te verhogen. Over het algemeen willen zowel de organisaties als de inwoners meer inzetten op sport, spel en evenementen en entertainment. Inwoners zien de meerwaarde van hoogwaardige sportvoorzieningen. Sport brengt mensen samen en is gezond.

- Opvallend is de aandacht voor jongeren. Winterswijk dient een fijne plek te zijn voor ieder type inwoners, maar de jongere verdient duidelijk meer aandacht. Een Winterswijk waar jongeren willen blijven wonen moet gestimuleerd worden door nu te investeren in de verblijfskwaliteit voor jongeren. Het optimaliseren van de uitgaansgelegenheden voor jongeren wordt dan ook meerdere keren genoemd als investering om jongeren te binden met Winterswijk.

8.1.2 Zomer enquête (stellingen)

- 95% van de inwoners is tegen het sluiten van het ziekenhuis.
- 45% van de inwoners wenst een actieve inzet op woningbouw om het ziekenhuis te kunnen behouden
- 67% vind het belangrijk om de bereikbaarheid van het ziekenhuis te verbeteren gezien de regiofunctie.
- 69% is voor het investeren in een extra OV knooppunt bij het ziekenhuis.
- 67% is voor een inzet op clustering van woningen voor ouderen in de kom.
- 65% is voor een aanpak waar ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen.

Aanvullend zijn nog opmerkingen geplaatst. Hieronder volgt een samenvatting:

- Bereikbaarheid van het ziekenhuis: Een veelgehoorde opinie is dat de bereikbaarheid van het SKB momenteel voldoende is, vooral per auto. Veel respondenten stellen dat er geen klachten zijn over het bestaande vervoersnetwerk en dat de focus moet liggen op het behouden van het ziekenhuis zelf, in plaats van te investeren in nieuwe busverbindingen. Sommige reacties wijzen erop dat een treinverbinding naar nabijgelegen plaatsen zoals Aalten en Bredevoort sneller en efficiënter is dan een buslijn.
- Echter, er is ook bezorgdheid over de toegankelijkheid van het ziekenhuis voor mensen die afhankelijk zijn van openbaar vervoer. De huidige situatie van het OV in de Achterhoek wordt als ondermaats ervaren, en het ontbreken van goede verbindingen dwingt veel mensen om de auto te gebruiken, wat niet voor iedereen haalbaar is. De respondenten dringen aan op een verbeterde en betaalbare OV-verbinding, bijvoorbeeld door middel van een regelmatige busdienst tussen de dorpen en het ziekenhuis.
- Regionale functie van het SKB: Veel deelnemers aan de enquête benadrukken dat het SKB niet alleen voor Winterswijk, maar voor de gehele regio van cruciaal belang is. Het ziekenhuis fungeert als een verbindende factor tussen verschillende dorpen en steden, en de mogelijkheid om de zorgvoorzieningen in de regio te behouden moet niet uitsluitend afhankelijk zijn van woningbouw in Winterswijk. Er is een roep om regionale samenwerking en de ontwikkeling van specialismen om de zorg in de regio toekomstbestendig te maken.
- Respondenten wijzen op de noodzaak van een bredere regionale visie, waarbij niet alleen naar het inwonersaantal van Winterswijk wordt gekeken, maar ook naar de zorgvraag vanuit omliggende gebieden. De zorg moet in de toekomst toegankelijk blijven, vooral gezien de vergrijzende bevolking en de groeiende behoefte aan zorgdiensten.
- De meningen over investeringen in het ziekenhuis en de infrastructuur zijn verdeeld. Terwijl sommige respondenten pleiten voor verbeteringen aan de wegen en OV, zijn anderen van mening dat het ziekenhuis als waardevolle voorziening in Winterswijk moet blijven en dat extra investeringen in OV niet noodzakelijk zijn. Het idee van een knooppunt voor openbaar vervoer bij het ziekenhuis wordt verwelkomd, zolang het ziekenhuis zelf niet als het centrum van zorgvoorzieningen in de regio wordt ondermijnd.

8.1.3 Brainstormbijeenkomst WijZ 1 okt (college en Winterswijkse jongeren)

- Armoedebestrijding werd als een belangrijke voorziening gezien zodat elke inwoner in het dorp een basis heeft voor een fijn leven met mogelijkheden en toegang tot voorzieningen als sport en cultuur.
- Breed gedeeld is de gedachte dat het heel belangrijk is om bijvoorbeeld het ziekenhuis en het theater te behouden.

8.1.4 Stakeholdersbijeenkomst 21 nov

- Zorgvoorzieningen en huisvesting: Er is een toenemende behoefte aan huisvesting voor zorgpersoneel, zoals artsen en verpleegkundigen. Tijdelijke woningen of flexibele oplossingen zoals tiny houses worden genoemd als mogelijke antwoorden. Het behouden van zorgpersoneel en het aanpassen van de zorginfrastructuur aan de veranderende zorgbehoeften is belangrijk.
- Zorgtechnologie: De opkomst van domotica en technologie in de zorg (zoals thuis-hospitalisatie) vereist speciale woningen en duidelijke verantwoordelijkheden tussen zorgaanbieders en woningcorporaties.
- Er wordt gepleit voor flexibeler beleid en regelgeving, zowel op het gebied van woonvoorzieningen als duurzaamheid. Dit geldt ook voor het ontwikkelen van een groene en gezonde leefomgeving. Er moet ruimte zijn voor innovatieve oplossingen en lange-termijnvisies, zelfs als ze niet altijd binnen de bestaande regels passen.
- Spoedzorg is een prioriteit, met zorgen over bereikbaarheid door verkeersdrukte. Ontwikkelingen zoals het bedrijventerrein bij Arrisveld kunnen de aanrijtijden van hulpdiensten verstoren, wat cruciaal is voor spoedzorg.
- Ziekenhuiszorg wordt steeds meer verplaatst naar huiszorg, waarbij domotica en geschikte woningen voor zorg een belangrijke rol spelen.
- Wervingsproblemen voor zorgpersoneel, zoals artsen, blijven een uitdaging. Tijdelijke huisvesting voor artsen wordt overwogen, evenals manieren om verpleegkundigen vast te houden.
- Energietransitie en duurzaamheid zijn belangrijke thema's voor zorginstellingen. Verduurzaming van ziekenhuizen, zoals isolatie en zonnepanelen, wordt gepromoot, maar de wetgeving rond energie en brandveiligheid blijft achter.
- Zorgvastgoed heeft te maken met veranderende regelgeving, wat onzekerheid creëert. Beleid moet consistent zijn om de uitdagingen in de zorgsector effectief aan te pakken.
- Regelgeving en Handhaving: De handhaving van duurzaamheid en klimaatmaatregelen is een aandachtspunt, vooral in verband met luchtkwaliteit en milieuvriendelijk gedrag. Er is behoefte aan duidelijkere regels en consistentie in beleid om de verduurzaming in de regio te bevorderen.

8.1.5 Tour Winterswijk 20 nov

- Kritiek op ophangen van regenboogvlaggen en uitdragen van SDG-vlaggen.
- Zorgen over Omgevingsvisie en mogelijke gevolgen voor de toekomst.
- Bezorgdheid over toenemende regels en beperkingen vanuit het Rijk en de EU.
- Zorgen over smart city-initiatieven in de openbare ruimte, die de privacy van inwoners kunnen aantasten.

8.2 Wat zegt het beleid en ambtenaren?

De gemeenschap centraal

- We hebben vertrouwen in de eigen kracht van inwoners en in de Winterswijkse gemeenschap en de organisatiekracht die daarin zit. Door een beroep te doen op de eigen kracht van inwoners en hun omgeving kunnen we meer ruimte creëren om inwoners met zware problematieken te helpen.
- Hierbij hoort een beweging naar algemene voorzieningen, de inzet van vrijwilligers, gebruik maken van samenkracht in de gemeenschap en het lokaal, dichtbij ondervangen van lichte hulpvragen. We willen inwoners zo vroeg mogelijk, zo licht en dichtbij mogelijk helpen en investeren in een passend voorzieningenaanbod in de buurt voor iedereen.
- Daar waar dat het beste is, organiseren we lokaal rondom de toegang de zorg en hulp. We kijken hierbij ook naar een wijkgerichte aanpak. Zo kan snel en makkelijk geschakeld worden tussen toegang, sociale basis, algemene voorzieningen en lichte vormen van begeleiding en ondersteuning. Winterswijk heeft een rijk verenigingsleven met sterke maatschappelijke functie dat bijdraagt aan de sociale basis.
- We willen ook meer gebruik maken van de (organisatie)kracht van de samenleving zelf. Dit kan bijvoorbeeld goed toegepast worden rondom het thema eenzaamheid, waar buurtinitiatieven en vrijwilligers een belangrijke rol spelen. We spreken ook ons vertrouwen uit in onze professionals die bijvoorbeeld werkzaam zijn in de toegang. Zij zijn bij uitstek in staat goed in te schatten wanneer direct zwaardere hulp nodig is en wanneer een inwoner geholpen is met een luisterend oor en hulp vanuit de sociale basis.
- Er zijn vier uitgangspunten van belang:
    1. Basis op orde
    2. Passend voorzieningenaanbod in de buurt
    3. Inclusieve samenleving.
    4. Ketensamenwerking: eén gezin, één plan, één regisseur.

Cultuur en kunst

- We hebben als middelgrote gemeente met centrumfunctie een rijk en divers cultureel aanbod met een hoog voorzieningenniveau en rijk verenigingsleven. Kunst en cultuur zijn verweven in onze samenleving. Om de huidige culturele infrastructuur te bestendigen en waar mogelijk te versterken, streven we naar een stabiele en toekomstbestendige basis. Hierbij lopen we tegen uitdagingen aan (zoals huisvestingsproblematiek en de landelijk voorgestelde BTW-verhoging op cultuur) maar zien we ook kansen
- We willen kunst & cultuur hoger op de agenda in de regio, bij de provincie en op landelijk niveau en zetten hier onze ambtelijke en bestuurlijke netwerken en samenwerkings-verbanden stevig voor in. We versterken de regionale samenwerking op het gebied van kunst en cultuur.
- Gemeente bevordert bredere toegankelijkheid, ook in samenwerking met Duitsland, en benadrukt laagdrempelig museumaanbod voor inwoners en bezoekers. We vinden het belangrijk dat iedereen in Winterswijk kan meedoen. Kunst en cultuur dragen bij aan het welzijn en de kwaliteit van leven van onze inwoners. Fysieke toegankelijkheid maar ook betaalbaarheid van kunst en cultuur zijn belangrijke uitgangspunten voor het meedoen aan kunst en cultuur. Door landelijke ontwikkelingen staat dit onder druk.

- Daarbij dragen kunst en cultuur bij aan het aantrekken van bezoekers naar onze gemeente. We willen met culturele activiteiten en evenementen bijdragen aan de gewenste seizoens verlenging binnen de toeristische en recreatieve sector. We willen promotiekracht inzetten om de zichtbaarheid van het cultureel aanbod te vergroten en meer publiek naar kunst en cultuur te trekken.
- Kunst en cultuur dragen bij aan het creëren van een aantrekkelijke fysieke omgeving, ze geven lading aan onze omgeving. We benutten de kracht van kunst binnen de openbare ruimte beter door onder andere te zorgen voor meer zichtbaarheid van de gemeentelijke kunstwerken in de openbare ruimte.

Omgevingsveiligheid

- Fysieke veiligheid: in het Wabobeleidsplan is de missie gericht op het verbeteren van het leefmilieu en de bescherming van de omgeving. Vergunningen, inspecties en toezicht moeten bijdragen aan de veiligheid van inwoners en de bescherming van de natuur.
- Brandveiligheid: de brandweer benadrukt risicobewustzijn in de samenleving, inclusief aandacht voor overstromingen en uitval van energie/ICT-voorzieningen.
- Regionaal veiligheidsplan: de gemeente Winterswijk richt zich op zowel sociale als fysieke veiligheid. De prioriteiten op sociaal gebied omvatten woninginbraken, ondermijning, geweld, jeugdoverlast, en kwetsbare groepen. Er wordt gewerkt aan bewustwording via activiteiten en bijeenkomsten om criminaliteit en polarisatie te verminderen.
- Volksgezondheid en overlast: er wordt één coffeeshop gedoogd, niet binnen 350 meter van een school voor jongeren onder de 18 jaar.

Winterswijk in beweging

- Het regioplan Achterhoek is in 2023 opgesteld door gemeenten, zorgpartners en zorgverzekeraar. Hierin stellen ze vast wat de belangrijkste prioritaire opgaven zijn op basis van het IZA.
- Overkoepelende ambitie verwoord in de Regiovisie de Gezondste Regio: “Wij willen dat Achterhoekers gezond zijn en daarover zelf de regie hebben. Gezondheid, preventie en leefstijl zijn leidend, niet ziekte en behandeling. We spannen ons er samen maximaal voor in dat onze inwoners zich gezond en gelukkig voelen en minder zorg nodig hebben. Bij al onze inspanningen betrekken we van af het begin inwoners en patiënten.”
- De volgende doelstellingen zijn verbonden aan de regiovisie:
    1. Basis op orde
    1. De Achterhoek is de gezondste regio van Nederland door preventie en zorginnovatie.
    2. Inwoners van de Achterhoek zijn zelf (samen) verantwoordelijk voor hun gezondheid en behouden hier regie over.
    3. Er is een stimulerend, bereikbaar en betaalbaar netwerk van gezondheids- en ondersteuningsdiensten beschikbaar voor de inwoner.

Er zijn vier thema’s:

1. Gezond leven en preventie: aanpak overgewicht, opgroeien in een kansrijke omgeving, stimuleren sport, leefstijl.
2. Veerkrachtig ouder worden; mantelzorg, powerful ageing
3. Mentaal gezond
4. Prettig werken in zorg en welzijn.

- Beleidsmissie: Winterswijk richt zich op een evenwichtige spreiding van sportvoorzieningen en een toegankelijk aanbod van sportactiviteiten om de maatschappelijke waarde van sport (gezondheid en participatie) te vergroten.
- Stimuleringsbeleid: Er wordt geïnvesteerd in programma's, sportcoaches, en verenigingen om jong en oud te stimuleren meer te bewegen, met speciale focus op jeugd, ouderen, en mensen met een beperking.
- Accommodatiebeleid: De gemeente ondersteunt het delen van sportaccommodaties en investeert in nieuwe voorzieningen waar nodig, met betrokkenheid van verenigingen.
- Samenwerking: Er wordt samengewerkt met onderwijs, sportverenigingen, en andere maatschappelijke organisaties om sportbeleid effectief uit te voeren.
- Sport en Bewegen: Gemeente speelt een faciliterende rol voor toegankelijke en laagdrempelige sport.

Gezondheid en preventie

- Gezonde levensstijl: De gemeente moedigt een gezonde levensstijl aan door bewustwording, preventie, en eigen regie. Er wordt aandacht besteed aan de kwaliteit van zorg en sociaaleconomische veerkracht van inwoners.
- Het uitgangspunt is dat een gezonde fysieke en sociale leefomgeving bijdraagt aan het voorkomen van gezondheidsproblemen.
- We willen een beweging maken naar "de voorkant", ofwel het streven om zorg en ondersteuning dichterbij inwoners te organiseren, met meer focus op de sociale omgeving en het eigen netwerk. I.p.v. alleen medische oplossingen, wordt er meer ingezet op zorg en hulp vanuit de lokale gemeenschap, zoals familie, mantelzorgers, vrijwilligers, burgerinitiatieven etc.
- Samenwerking: Er is samenwerking tussen de gemeente, zorgaanbieders, en onderwijs om zorg dicht bij de inwoner te organiseren en een gezonde leefomgeving te creëren.
- Leefomgeving: In de Omgevingsvisie wordt het belang van het inrichten van een leefomgeving die beweging en gezondheid stimuleert, gekoppeld aan andere beleidsvelden zoals milieu en ruimtelijke ordening.

Openbare ruimte

- De gemeente Winterswijk onderschrijft het belang van een dergelijke buitenruimte. Ze wil een toekomstbestendig netwerk van aantrekkelijke en uitdagende plekken en routes bieden aan kinderen (0-18). Een goede en eerlijke spreiding van speel- en sportplekken over de gemeente die past bij het aantal kinderen, hun leeftijd en behoeftes. Vanuit dit aanbod voor kinderen wil de gemeente al haar inwoners (0-99) stimuleren om buiten te bewegen, ontmoeten, spelen en sporten.
- Verder willen we een toegankelijke infrastructuur, zoals gelijkvloerse instaphaltes, zodat iedereen gebruik kan maken van het openbaar vervoer.
- De buitenruimte kan zodanig ingericht worden dat die uitnodigend is om elkaar te ontmoeten en te bewegen. Op die manier wordt eenzaamheid tegengegaan en wordt sport en bewegen in de buitenruimte gestimuleerd waardoor het ook voor inwoners met een kleine beurs toegankelijk is (naast de financiële regelingen vanuit het sociaal domein die meedoen aan sport en cultuur mogelijk maken).

Economie en arbeidsmarkt:

- Onze veelzijdige bedrijvigheid is historisch gegroeid vanuit een combinatie van lokaal ondernemerschap, geografische ligging en het prachtige landschap. Deze diversiteit is de economische kracht van Winterswijk. Het maakt onze economie minder kwetsbaar en de arbeidsmarkt veelzijdig. De verschillende sectoren en kernkwaliteiten versterken elkaar.
- Het centrum draagt bij aan toeristische aantrekkelijkheid en de toeristische gast draagt bij aan een sterk centrum.
- Landbouw, recreatie en natuur beherende organisaties onderhouden ons nationale landschap en maken het aantrekkelijk voor inwoners en bezoekers.
- Het aantrekkelijke woon- leefklimaat, met een hoog voorzieningenniveau is de belangrijkste vestigingsplaatsfactor voor industrie, handel en bouwnijverheid. Deze sectoren zijn een belangrijke pijler voor het in stand houden van werkgelegenheid en ons hoge voorzieningenniveau.
- Onze grensligging en gastvrijheid maakt Winterswijk aantrekkelijk voor grote aantallen Duitse gasten. De Duitse gasten zijn de economische pijler voor een aantrekkelijk centrum, vele malen groter dan passend bij ons inwonersaantal.
- Ontwikkelingen in woon-werk-leefbalans en in klimaat maken de Achterhoek en zeker Winterswijk steeds aantrekkelijker. Recreatie en toerisme groeit. Winterswijk is een parel die daarop in kan spelen. We zijn onderdeel van een sterke economischmaatschappelijke samenwerking in de regio Achterhoek en maken deel uit van een sterke, omvangrijke Euregio in het economische hart van Europa. In de toekomst dient ruimte te zijn voor groei, in balans met de omgeving en versterkend aan onze kernkwaliteiten. Op deze manier houden we de Winterswijkse economie vitaal.

Contact

Gemeente Winterswijk

Stationsstraat 25, 7101 GH Winterswijk

Telefoon: (0543) 543 543

Email: omgevingsvisie-toekomst@winterswijk.nl

Website: www.winterswijk.nl/omgevingsvisie

ONS Winterswijk

*Samen*werken aan onze toekomst

gemeente Winterswijk